

906

35 Dubl. an Ki 778 (19) Rom
alle übrig angelesen
mit vorläufiglich eingestell. Rom

12
Q. D. B. V.
DISPVATIO IVRIDICA
DE
**NOMINIBVS EC-
CLESIASTICIS**

De
Activ- und Passiv- Kirchen-Schulden

QUAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO,

DOMINO CAROLO

PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENB.
RELIQUA

IN REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE,

DN. IVSTO HENN. BÖHNERO,
JCTO, COM. PAL. CAES. REG. MAIEST. CON-
SILIARIO AVLICO, PROFESSORE IVRIS
ORDINARIO h. t. DEC.

IN AVDITORIO MAIORI

Die OCTOBR. A. M. DCCXVI.

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

CHRISTIANVS NICOLAVS Scheller
SCHWARTZBURG.

HALAE MAGDEBURGICAE,
TYPIS JOHANN. CHRISTIANI ZAHNII,
Acad. & Senat. Hallensis Typogr.

xii.

DISPUTATIO IURIDICA

NOMINIBVS BC
CELESTIICIS

ACTIVS: HND PALLI - RICHEN - ESHUNN
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPIS
AC DOMINI

DOMINO CAROLO

PRINCIPIS ELECTORIS ARCHIEPISCOPI BRANDENBURGICIS
ELECTORIS

IN REGIA FRIDERICIANA

DN. IVSTO HENN. BOHMERO

ICTO. COM. TAL. CAES. REG. MAJEST. CON.
SILVARIO AULICO. PROFESSORIS IVRIS

ORDINARIO I. I. DEC.
IN AUDITORIUM MAIORI

Die 17. OCTOB. A. M. DCCXXV.
PUBLICO EXAMINATORI EXAMINATUS

CHRISTIANVS NICOLAVS GELIVS

SCHWARTZBURG.

HABIT. IN SCHEDWICHTAL.
TYPIS IOHANN. CHRISTIANI VANDER
Aul. & cons. Hildesheim Typogr.

Handwritten mark or signature

NOBILISSIMO
DN. RESPONDENTI
S. P. D.
PRAESES.

Libertatem ecclesiae quondam aulae Romanae proceres adeo extendebant, & omnibus laicis inculcandam esse censuerunt, ut vel ad articulos fidei hoc dogma retulerint, et grauius haereseos eum postularint, qui aliquid ei contrarium asserere auderet. Neque vero tantum *libertatem in independentia* ab imperio ciuili, aut *immunitate* ab oneribus publicis, aut *iure asyli* quaesiuere, sed generatim sub illius praetextu omnia repudiarunt, reprobarunt, damnaruntque, quae illorum utilitati priuatae officiebant, priuata comoda impediebant, ut legibus essent conformia, et intercedebant, ne clerici omnia ad se raperent. Si ecclesiis quid legabatur, vel aliter acquirendum

dum erat, quod iure subsistere non poterat, simpliciter valere debebat, quia leges contrariae non poterant praeiudicare libertati ecclesiasticae, quae eam ex legem constituerebat. Si aliquid debebat, vario *libertatis* praetextu se a nexu soluendi immunem praestare contendebat. Si quid ei debebatur, rursus eodem *libertatis* praetextu in finita privilegia affectabat, ne pecuniae amittendae periculo exposita esset. Ita clerici, iuris ecclesiastici consulti versutissimi, censebant, ita laici, quibus gloria parendi erat relicta, quique sub poena excommunicationis nihil contra *libertatem ecclesiae* audere vel asserere poterant, censere debebant. Ex hac temporum miseria tot erroneas profluxisse opiniones, vel hac dissertatione, nobilissime Dn. Respondens, ostendis, in qua ea libertate contra falsae libertatis ecclesiasticae assertores usus es, quae quondam maioribus nostris erat ademta. Modeste indicas fontes erroris, & ne in ecclesiis protestantibus latius serpent, praecauendum censes, quod institutum, prout par est, omnes mecum approbabit. Simul eruditio- nis Tuae, per aliquot annorum spatia comparatae, edis insigne specimen, & ita publico documento com- probas, Te otio tempus, studiis destinatum, haud triuisse. Gratulor Tibi eo nomine ex animo, et om- nem Tibi, ad vltiores progressus, apprecor gratiam diuinam, vt, sicuti hac dissertatione fecisti, in posterum quoque monstres, Te non simulatam sed veram profiteri philosophiam. Dab. d.

8. Oct. 1716.

CAPVT I.

DE

IVRE NOMINVM AB EC-
CLESIA FACTORVM.

Von

Activ-Kirchen-Schulden.

§. I.

Nihil novi te hic offensurum esse
credis, qui perfunctorie thematis
titulum legis, quin quotidiana, trita
et vbiuis obuia, hic adductum iri, per-
suasissimum habes. De debitis, nomi-
nibus, obligationibus tot vastissima
occurrunt volumina, vt non necesse sit
in disputatione, arctis inclusa limitibus,
eandem doctrinam regustare et recoquere. Haec tamen
tanti mihi visa non sunt, vt thema hoc spernerem, repu-
diaremue; saepe *vulgatissima* tot erroribus vel dubiis im-
plicata sunt, vt expediat, illa sub incudem reuocare: imo
quae *quotidiana* sunt, eo magis sunt excutienda, ne iis si-

*Thematis
huius utili-
tas commen-
datur.*

A

mi-

miles reddamur, qui illa, quae domi nascuntur, despectui habent, alienis tantummodo intenti, quae tantum vel delectant, vel usum exiguum habent a foro longe alienissima. Imprimis autem hoc argumentum dignum visum fuit, quod dissertatione publica explicaretur, quia scopiis refertissimum, et incertis Interpretum opinionibus circumseptum est, ut felices progressus in eo facere nemo possit, nisi praecidia ex iure Pontificio hausta, manifestentur, et vera a falsis sollicitate separentur, quod ea qua par est ingenuitate mentis et breuitate expediam.

Nominis appellatio quosensu debitis applicata,

§. II. Agendum ergo est *de nominibus ecclesiasticis*, id quod duplici modo intelligi potest, vel quatenus ecclesiae ex quocunque contractu debetur, vel quatenus haec aliis debet. Debita haec veteribus *nomina* dicta fuere, quod debitor *nomen* suum tabulis solemniter confectis inscribebat. *Tabule debitorum*, ait ASCON. in *Cicer. p. 77. nomina dicuntur, praesertim in iis debitis, in quibus hominum nomina scripta sunt, quibus pecuniae commodatae sunt.* Neque vero tantum in mutuo, sed et aliis in debendi causis hic ritus usitatus erat, ut docet CICERO *Lib. IV. ad Atticum epist. ult.* scribens: *haec pactio non verbis sed nominibus et praescriptionibus multorum tabulis cum facta esse diceretur.* Idem *Lib. III. de offic.* adfert exemplum *ventitionis*, ubi *nomina* solemnia adhibita, atque: *nomina fecit, negotium conficit.* Ut stipulatio in variis negotiis, ita et *nominum* usus fuit, quae duo non raro in iure coniunguntur. *l. n. D. de ann. leg.* Solemnia plura aequae ut in stipulatione hic necessaria erant, quae accurate tradit DION, GOTHOFREDVS in *not. ad cit. l. n. lit. d.* Postea tamen usu communi, qui verborum artifex et director est, inualuit, ut *quatenus debita* nominum appellacionem acciperent.

praedicatur nominis appellatio de iure creditoreis.

§. III. Praedicatur partim de iure *creditoris*, partim de *debitoris obligatione*. Priori casu, ea adpellatione omnino id, quod ex quacunque obligatione licita peti potest, comple-

plectitur. Ait ICtus in l. 6. D. de V. S. nominis et rei appellatione ad omnem contractum et obligationem pertinet: item si nomen quis legaverit, id quod in actionibus est, legatum intelligitur. l. 49. de leg. 3. Porro si nomen legetur, benigne id, quod debetur, accipiendum est, ut actiones aduersus debitorem cedantur. l. 44. s. 6. de leg. 1. Hoc intuitu quoque creditor nomina facere vel contrahere dicitur, quo ius eius, quod ex obligatione debitoris habet, denotatur. Nomina facturi, ait SENECA Lib. I. de benefic. c. 1. diligenter in patrimonium et vasa debitoris inquirimus. Tutor dicitur, ex re pupilli nomina fecisse vel contraxisse, l. 52. pr. de pecul. l. 10. de administrat. et pecul. Tutor. l. 39. s. 14. eod. l. 24. de usu et usufr. legat. et praeterea aliis variis appellationibus ius creditoris demonstratur, veluti dum dicuntur: nomina prosequi l. 5. de pecul. leg. nominum executionem facere l. 34. de administ. et per. Tutor nomina cedere, vendere, diuidere, delegare, expungere, agnoscere, probare, totam fortunam in nominibus habere, l. 40. s. 8. de statu liber.

§. IV. Verum non de quibusuis, sed de ecclesiasticis nominibus hic tantum agitur, siue quae ecclesia fecit. Equidem quid nomine ecclesiae veniat, alias satis notum expeditumque est: olim vniuersitatem fidelium denotabat, et ita nomina ecclesiastica sunt nomina vniuersitatis, de quibus valet assertum ICti in l. 7. §. 1. quod cuiuscunque vniuersit. nom. si quid vniuersitati debetur, singulis non debetur, nec quod debet vniuersitas, singuli debent. Destinata erant olim generationi bona ecclesiastica ad usum pauperum, adeo ut clerici non alio quam indigentiae titulo inde alerentur; inde patrimonium pauperum et IESV CHRISTI dicta fuere. Hanc appellationem retinuerunt, etiam si ex postfacto patrimonium pauperum esse desierunt c. 34. de elect. in 6. c. 10. X. de praebend. et dignit. c. 1. et 2. c. 12. q. 2. l. 126. C. de S. S. Eccl. Sicuti vero bona ecclesiastica postea facta sunt bona Clericorum, quae alium, ita quoque nomina ecclesiastica iure Pontificio sunt.

quae ad vniuersitatem clericorum, qua talium, spectant. Ex deprauato sensu enim ecclesia est in clero constituta, vt hic ecclesiam constituat atque repraesentet, vt Imperans Rempublicam. Ita FLODARDVS Lib. II. Hist Remens. c. 5. cenlet, et, notum est, ait, vt, sicut Sacerdos habet, quod ecclesiae dimissum est, et ecclesia habeat, quod relinquitur Sacerdoti. Idem ingenue fatetur GALESIYS ad c. 1. de restit. in integr. in 6. n. 57. aitque ecclesiam laelam dici, quando clerici in redditibus ecclesiasticis laei sunt, adeoque in effectu clericos restitui. Et cui ignotum est, interpretes Iuris Canonici plerosque, quando de domino bonorum ecclesiasticorum disputant contenduntque illud vel Papae vel in genere clericis attribuire, utut nonnulli paulo saniores esse videantur vid. SARMIENTO de re dit. eccles. P. 1. c. 1. n. 14. in fin. GONZALEZ ad c. 2. X. 1. eb. ecclesiast. non alien. n. 2. in fin. quae omnia docent, si ex communi Canonistarum sententia esset statuendum, nomina ecclesiastica nihil aliud esse quam nomina clericorum.

Inter protestantes potius sunt nomina vniuersitatis.

§. V. Puriorem sine dubio conceptum Protestantes tribuunt ecclesiae, nec eam in oratione clericali, sed in vniuersitate christianorum ad eandem confessionem se adstringentium, quaerunt, adeoque illis nomina ecclesiastica sunt, quae sunt in patrimonio vniuersitatis alicuius ecclesiasticae, et sic sub dispositione administratorum quorum periculo quoque sunt. Neque enim illorum reditus semper Ministris illius ecclesiae debentur: ad varia alia onera, ad quae subeunda alias ecclesia obligata foret, destinati sunt, et sic toti vniuersitati per indirectum profunt, quod haec alias talia onera ferre deberet. Vnde quoque toti vniuersitati interest, haec bene collocari, ne male contracta pereant.

Vox ecclesiae tamen latius patet et sic quoque nomen ecclesiasticum

§. VI. Sed latius quoque vox ecclesiae serpit, nec in vniuersitatis, de qua diximus, conceptu subsistit. Iam olim tempore IVSTINIANI, iura ecclesiis data communicata erant domibus Religiosis, vti vocantur, h. e. Xenodochiis, ptochotrophiis, orphanotrophiis, monasteriis masculorum et vir-

gi-

ginum, brephitrophis, gerontocomiis et nosocomiis, iuxta l. 23. ruri appella-
 pr. C. de S. S. Eccles. Haec instituta generatim pia vocantur tior
 cum eundem olim scopum cum ecclesiis haberent, et in vni-
 uersum curam pauperum gererent. Inde appellatio piae cau-
 sae inualuit ad modum ecclesiae, postquam suta pietas h. e. e.
 superstitio mirum in modum propagata et prorogata est. Nec
 dubium est, quin quaeuis iura, quae nominibus ecclesiasticis
 vulgo tribuuntur, etiam ad pia quaeuis corpora applicari pos-
 sint, cum pari cum ecclesiis iure fruuntur, modo caueamus,
 ne spurias species, more quorundam Interpretum, huc refe-
 ramus, quas a veris et genuinis non sollicitè TIRAQUEL-
 LVUS de privileg. causarum piarum distinguit, et promiscue
 quoque congerit MANZIUS in Special. in iur. commun. voce
 pia causa. Neque enim causa dotis, alimentorum, libertatis,
 exstructionis monumenti, et eius quod legatur meretrici, vt
 ad frugem redeat, piis causis adnumerari debet, vtur pleri-
 que eas species quoque genuinis inepte adiungant. Recti-
 us huc referuntur ergasteria s. sceleratorum, qui in Republi-
 ca quietem pacemque turbant, purgatoria, valetudinario-
 rum, et morbo animi laborantium receptacula, invali-
 den. Häuser, Scholae, Academiae etc. Denique hoc addo,
 ipsam ecclesiae appellationem variis institutis applicari, adeo-
 que sub appellatione bonorum ecclesiasticorum, iura, redditus,
 pensiones, et sic quoque nomina eorum institutorum, com-
 prehendi. Catalogum horum bonorum sistit pax Osnabru-
 gensis art. V. §. 14. et 25. vt sunt Archi- Episcopatus, Epis. opa-
 tus, praelaturae, Abbatiae, Baliuiae, praepositurae, com-
 mendae, liberae fundationes seculares, capitula, monasteria, col-
 legia, templa, fundationes aliae, Scholae, Hospitalia, sodalitia
 varia etc. quae species nec inter Protestantes respectum ec-
 clesiasticum amiserunt, si exceperis, quae secularem ad-
 sumferunt qualitatem, et pristina hoc modo privilegia
 amiserunt.

Fundamenta spuria ex quibus nominibus ecclesiast. iura singularia tribuunt.

S. VII. Ceterum nomina ecclesiastica plura cum aliis nominibus iura habent communia, quae haud tangam. Singularia tantum enarrabo et examinabo iura, quae magno quidem cumulo, sed sine sufficiente ratione, a Dd. adferri solent. Nec hoc mirandum, cum generatim adstruant axioma: causas ecclesiasticas esse fauorabiles, summam esse rationem, quae pro religione facit, adeoque vbique ecclesiis et piis causis esse fauendum. Ita censet TVSCHIVS *lit. A. concl. 333 lit. P. concl. 337. et lit. R. concl. 134.* additque has lepidas rationes, quod quae Spiritu DEI reguntur, non sint sub lege, quod summa ratio sit, quae pro anima facit. Inde infert, in dubio semper pro pia causa iudicandum, et quando sumus in diuersis opinionibus, illam praeualere, quae fauet piae causae, plus piae causae fauendum esse quam filii, in iis quae liberis sunt debita a parentibus; fauorem libertatis, fisci, dotisque etiam pertinere ad pias causas, quorum fauor adhuc maior est. Magis lepidè, ne quid grauius dicam, philosophatur PAVLVS DE CASTR. in l. sancimus 22. C. de SS. eccl. tradens hanc regulam: *perpetuo mente tenendum, ut quando allegatur contra te aliqua lex, quae loquitur in ecclesia; si non occurrit aliqua congrua responsio, possis dicere, quod sit speciale in ecclesia.* Sed rarius allegantur leges, ut plurimum somnia, tradita et opiniones Interpretum adferuntur, quae vnice hac sola ratione firmantur, quod speciale sit in ecclesia, quod vtilitas ecclesiae h. e. cleri, sit suprema lex ecclesiastica, adeoque in eius commodum a regulis iuris recedendum.

Fundamenta genuina in hac doctrina obseruanda.

S. VIII. Haec sententia monstra opinionum pepertit in causis ecclesiasticis et sic etiam in nominibus ecclesiasticis, quos scopulos ut euitemus, haec paucis fundamenta praemittenda esse censui. Habent ecclesiae et pia corpora, sicuti aliae vniuersitates, sua priuilegia, quae fauores in iure nonnunquam vocantur l. 42. D. de administ. et peric. Tut. l. 74. de iure dot. Hinc libertas omnibus rebus fauorabilior esse

esse dicitur in *l. 122. D. de R. 7.* et quia privilegia ecclesiis et piis causis data, opima et plura sunt, ecclesiae omnibus rebus favorabiliores dici possunt, adeoque quae in iure in genere de causis favorabilibus asseruntur, suo modo ad ecclesiastica negotia et nomina applicari possunt. Huc pertinet, quod favor earum benigniores sententias exposcat, et suadeat, *l. 32. §. ult. ad l. Falcid. l. 17. §. 3. D. de manum. testam. l. 14. de legat. 2. l. 24. §. 10. de fideic. libert.* hoc est, quod quoties dubia interpretatio voluntatis vel dispositionis occurrit, illa arripi debeat, quae magis fauet ecclesiis et piis causis, sicuti idem obtinet in libertate: talem enim interpretationem dispositionum humanarum exposcit favor rei: similiter favore ecclesiarum multa singularia in iure sunt constituta, sicuti favor libertatis multa specialia iura produxit. Ast favor hic non eo debet extendi, ut nova iura specialia fingere, et vbiq; extensiones a regula formare necesse vel permillum sit, quoties in iure tale privilegium deficit. Jura singularia sua natura sunt exceptiones a regula: huic autem tamdiu insistendum, donec exceptio ex iure probata fuerit, quae colligi minime potest ex solo rei favore, quippe qui ostendit, tale ius constitui potuisse, non autem constitutum esse, quod posterius probandum. Praeterea iura singularia sunt strictae interpretationis, non admittentia interpretationem extensivam *l. 14. D. de LL.* Quomodo ergo causis et speciatim nominibus ecclesiasticis dari potest privilegium, de quo leges silent? Vnde reprobanda sunt argumenta, quae ducuntur a privilegiis *Fisci, militiae, libertatis, dotis, alimentorum* ad pias causas, et nomina ecclesiastica, nisi quatenus per leges haec speciatim illis communicata sunt. Denique illud quoque non negligendum, rationes Doctorum, qui iura singularia nominibus ecclesiasticis attribuunt, esse ponderandas, quae saepe ex perverso conceptu ecclesiae fluunt, et quamvis in foro Pontificiorum, hisce principiis innutritorum, applausum forsitan inveniunt, in foris tamen nostris haud sunt tolleranda.

Quatenus ecclesiae favorandum?

an istud sit ius in iure constitutum?

an istud sit ius in iure constitutum?

111709

lerandae, sed potius illae rationes tantum admittendae, quae *statui ecclesiarum nostrarum* congruunt. Quis admittet in foris nostris, pecunias ecclesiasticas esse patrimonium pauperum, vel *JESV CHRISTI*? quamvis ab hac ratione non absteineat *CARPZOV. in Jurispr. Ecclesiast.* Quis asseret, ecclesiam esse Rempublicam et habere ius Fisci? Quis admittet, ecclesiastica nomina esse *nomina clericorum*, pro anima constituta, legata, data? qua ratione tamen saepe vtuntur Canonistae.

Vnde nascuntur nomina ecclesiastica.

§. IX. Hisce praelibatis, ad ipsorum nominum ecclesiasticorum h. e. ab ecclesia contractorum iura deueniamus. Haec nascuntur variis ex causis, potissimum vero vel ex titulis *inter vivos*, vel *ultimae voluntatis*. Illuc pertinent *contractus*, quasi *contractus* aliaue *pacta*, tam *onerosa*, quam *gratuita*, seu *lucrativa*, adeoque etiam nomina, quae titulo *donationis* in ecclesiam conferuntur huc suo modo pertinent, quatenus certam quantitatem pro scopo habent. Talia enim debita primario ad nostrum scopum spectant. Huc vero pertinent legata nominis vel m. c. donata ecclesiis, quae tamen communia legatorum ad pias causas priuilegia habent.

Contrahuntur nomina vel per alios vel ab ipsa ecclesia.

§. X. Nomina ipsa contrahuntur vel ab ecclesia ipsa, vel per alios. Prius contingit, quando hi, qui repraesentant ecclesiam, eiusque faciem et personam gerunt, nomen ex quacunque causa onerosa contrahunt, siue pecuniam elocando foenori, siue locando praedia ecclesiastica, et mercedem certam stipulando etc. Habent ecclesiae plures talia collegia, ad exemplum *Praesbyterorum*, in primitiua ecclesia existentium, quos laicos vocare solent, quoniam non docebant, sed alias coetui praeerant *1. Timoth. V. 17.* In Belgio potissimum aliisque ecclesiis reformatis huiusmodi *praesbyteria* deprehenduntur, a *ministerio* diuersa, quae quidquid faciunt, ecclesia fecisse intelligitur. Non eadem est ratio *Pastorum* et *ministerorum ecclesiae*, qui ecclesiam apud nos non constituunt, vti apud Pontificios, adeoque sacrum eorum,

eorum non est factum ecclesiae. Diuersa forsan est ratio Praelatorum et Episcoporum; hi iam a tempore CYPRIANI ecclesiam constituere dicti fuerunt, quod dogma per saecula sequentia adeo propagatum est, ut inde Episcopi circa bona et pecunias ecclesiasticas liberriam ac instar dominorum dispositionem acceperint, et praeterea *ius omne circa sacra* ad se traxerint. Censetur haec administratio pars *legis dioecesanae*, quae instar *superioritatis territorialis ecclesiasticae* est, adeoque non mirandum, si nomina ab illis contracta, ab ecclesia contracta censeantur, cum ipsi secundum excellentiam vel potius per abusum *ecclesia* dicantur, quamuis in causis *maioribus* et *arduis* ad consensum capituli hinc inde obstructi sunt. Eadem facies rerum fere in terris Protestantium quoque est, ut factum Praelati, praepositique in rebus et negotiis ecclesiae habeatur pro facto ecclesiastico, nisi capitulationibus potestas eorum restricta sit.

§. XI. Frequentius tamen est, ut nomina ecclesiae *vel ab administrativa* ab aliis contrahantur. Sunt ecclesiae, ceteraque *ministratori-* corpora, *universitates*, quae aliorum auxilio diriguntur, et *bas*. suis administratoribus instructae sunt. Praeter hos aliquando *particulares* sunt *administratores*, quoad certa tantum nomina, veluti in testamento legata, constituti, quos *executores testamentarios* vocant, vel simpliciter de Testamentariis. Multum sane refert, quis nomen fecerit, praesertim quando de periculo eius quaeritur. Hoc satis provide in multis *ordinationibus ecclesiasticis* constitutum, ut administratori cuiusque non sit facultas nomen contrahendi absque praesentibus Pastorum vel etiam Patroni. Denique ubi *Patroni* pecuniarum ecclesiasticarum dispensationem habent, uti multi in Marchia, nomina ab iis contracta, merito quoque eorum periculo sunt, cum plus iuris in bona ecclesiastica, quam ceteri administratores, si exceperis Patronos nobiles immediatos Imperii, sibi arrogare nequeant.

B

§. XII.

Administra-
tores aerarii
ecclesiastici
foenori ex-
ponere in-
benur pecu-
nias ecclesia-
stias.

s. XII. Quemadmodum vero ad officium tutoris pertinet, pecunias pupillares foenori exponere, adeo, vt si commodam occasionem nactus, id non fecerit, ipsemet ad vsuras, quas acquirere ab aliis omisit, condemnatur; *l. ministratores ecclesiae pecuniam ecclesiasticam otiosam relin-
quere non debent, adeoque ex necessitate illis incumbit,
vt eiusmodi nomina contrahant. CARPZOV. Lib. 2. Jurispr.
Consist. def. 319. Ita quod olim prohibitum et vetitum erat,
apud nos in necessitatem est tractum. Olim enim clericis
et ecclesiis vsuras accipere plane interdictum erat, quamvis
sub his id, quod interest, nec annui reditus comprehen-
derentur. Sed postquam in recessibus Imperii vsurae iuris
legitimi effectum acceperunt, et praeterea ecclesiae pupil-
lis in nonnullis exaequantur, haec nominum contrahendo-
rum necessitas administratoribus imposita est. Sed et in eo
praxeos hodiernae a primaeua disciplina ecclesiastica diffe-
rentia est, quod secundum hanc pecuniae ecclesiasticae vni-
ce vsibus pauperum adplicarentur, non vero, vt hodie fit,
corraderentur, vt plura inde nomina lucrosa contrahi
possent; iamdiu enim desierunt esse *patrimonium pauperum*,
adeo vt vix integrum Administratoribus sit, pauperibus, au-
xilio ecclesiae egentibus, *gratis* elocare pecuniam. Equi-
dem CARPZOVIVS *l. c.* praxin hodiernam inde legitimat, 1)
quod ordinationes ecclesiasticae id iubeant: 2) quod Cu-
ratores aerarii ecclesiastici tutoribus et curatoribus aequi-
parentur, et ecclesia horum iure gaudeat. Iam autem con-
stat, tutores hodie contra *Nov. 72. c. 6.* pecunias pupillares
foenori exponere debere 3) quod ecclesia vsuras non vt
tales, sed vt interesse, accipiat, quod longe fauorabilis
vsuris censetur, ex doctrina PANORMITANI, aliorumque
Canonistarum. Equidem priores duas rationes admitto,
sed vt ad tertiam recurratur, non est necesse, quam Ponti-
ficium eum in finem tantum excogitarunt, vt vsuras suas legi-
ti-*

timare possent. Magnum utique est discrimen inter id, quod
inereft, et *vsuras*, ipso fatente CARPZOVIO L. 4. Resp. 10. n. 2.
seqq. nec hae in nominibus ecclesiasticis aliam induunt faci-
 ciem, ac quidem in *nominibus aliorum hominum* nec necesse est,
 ad hoc subterfugium recurrere, postquam satis evictum et
 conclamatum est, vsuras per se iuri diuino non aduersari,
 vt plenius ostendunt GERHARDVS NOODT *de societate et v-*
sur. Lib. I. et PETRVS HEIGIUS *Lib. II. quaest. 1.* Nec haec
 obseruatio caret utilitate, cum iura eius, quod interest, ab
vsurarum iuribus longe diuersa sint. Postquam ergo hodie
 facies rerum ecclesiasticarum mutata est, iura ecclesiastica
 hodierna quoque secundum hanc sunt accommodata.

§. XIII. Multum quoque providentiae curatores ^{Periculum}
 adhibere debent, circa conseruationem nominum ecclesiasti- ^{nominum}
 corum, exemplo tutorum, ad quorum periculum nomina ^{qua ratione}
 quae ipsi contraxerunt, spectant, vid. RICHT. *de iure et pri-* ^{incumbat}
vil. creditor. cap. 4. Sect. 1. n. 104. seq. Quod si itaque negligentes ^{curatoribus}
 in *exigendis nominibus* fuerunt, et debitores interim ^{aerarii ec-}
 non soluendi facti sunt, eo nomine tenentur. Nec disti- ^{clesiastici.}
 guendum hic esse arbitror, vtrum nomina ab ipso *admini-*
stratore, an vero ab eius *praedeessore* contracta fuerint.
 Quamuis enim tutor in nominibus a se contractis *culpam*
leuem, in iis autem, quae a patre facta sunt, *culpam tantum*
lataam praestare, et priori casu tutor probare debeat, se in
 culpa non fuisse, posteriore autem, probatio culpae latae
 pupillo incumbat, l. 2. et 7. C. de arbit. Tutel. BRVNS. ad l.
 18. C. de admin. tut. hoc tamen discrimen hic adplicari ne-
 quit, Nomina, quae ipse pater contraxit, *proprio nomine*
 fecit, et ita idoneum debitorem elegisse censetur, adeo-
 que tutor excusatur, si voluntati patris stetit. Ast quae no-
 mina ecclesiastica a praedeessore Administratore contracta
 sunt, itidem *nomine administratorio* contracta sunt, in qui-
 bus eadem praesumptio diligentiae, vt in *patre*, non militat,
 cum plerique plus diligentiae rebus propriis quam alienis

adhibeant. Quae cum ita sint, generaliter concludo, indistincte curatorem aerarii ecclesiastici culpam leuem circa nomina, tam a se, quam a praedeceffore contracta praestare, et simul probare debere, sua culpa haec non esse facta inidonea. Hunc vnicum casum excipiendum esse censeo, si non praedeceffor eius, sed ipsa ecclesia, vel qui eam repraesentant, nomen contraxerint, et deinceps curatori aerarii ecclesiastici curam huius nominis commiserint, quo casu distinctio antea adducta, commode adplicari potest, vt praefectus aerarii vltra culpam latam non teneatur, et ecclesia simul probare debeat, eius culpa nomen interuiffe. Habuit enim iustam credendi causam, nomen satis idonee ab ecclesia esse contractum.

*Quatenus
nomina a de-
bitore tuto
solui possint.*

§. XIV. Cum ergo Curatores nomina quoque exigere possint, non immerito dubitatur, an debitores etiam illis tuto soluere queant? Quid enim, si exactam pecuniam in proprios vsus conuerterint, et postea bonis cesserint, vt ecclesiae periculum amittendi nomen immineat? Hoc sane expeditum est, pupillos et minores contra talem solutionem in integrum restitui posse per l. 1. C. si aduersus solut. et tot. tit. C. si tutor vel curat. interu. et cum ecclesiae quoque beneficium restitutionis habeant, et iure minorum fungantur, cap. 1. et 3. X. de in integr. restit. iis quoque hoc casu restitutio denegari non possit. Vt ergo plenissima securitas solutionem sequatur, disposuit Imperator in §. 2. f. quibus al. licet vel non, vt iudicialis sententia vel decretum, solutionem praecedat, quo facto, debitor tutori secure soluit. Equidem alias decretum iudicis, causae cognitione interueniente, restitutionem non tollit, vt plenius euincit SIMONCELLVS de decretis in contract. minorum adhibend. l. 3. Tit. 7. n. 8. Sed hoc restringendum ad contractus, qui libera voluntate inter contrahentes celebrantur, in solutione autem nominis, debitorem excusat praeceptum ac mandatum iudicis, cui parere necessum habuit. BERLICH. dec. 78. n. 5. Proinde sola au-

tōritas Iudicis non sufficit, sed *praeceptum de soluendo* accedere debet. E contrario vero non necesse est, vt post *mandatum de soluendo*, debitor Iudici contradicat, resistat, et Iudex denuo, contradictione non obstante, ei solutionem iniungat, prout contendit BERLICH *l. c. n. 3.* cum id nec verba nec ratio constitutionis Iustinianae desiderent: licet enim adferat, debitorem, si non contradixerit mandato Iudicis, non videri *coacte* soluisse, talis tamen irrationabilis coactio in legibus non supponitur, quin potius, qui mandato Iudicis simpliciter parent, non *sponte*, sed quodammodo *coacte* id fecisse, recte dicuntur. Haec omnia ad eos, qui curatoribus aerarii ecclesiastici secure soluere volunt, etiam applicanda sunt, quoniam aliter *restitutionem in integrum* contra factam solutionem euitare nequeunt, et sic necesse est, vt Iudicis ecclesiastici *mandatum de soluendo* praecedat, cum huius cognitioni subiiciendum sit, vtrum solutio fieri debeat? Ceterum hoc decretum non est necessarium, 1) si debitor nomen soluat his, qui repraesentant ecclesiam, quia sic omnis restitutio cessat. 2) Si soluenda sunt illa debita, quae *statim temporibus* debentur, vel alias absolutam praestandi necessitatem habent, vt sunt annui redditus, vsurae, pretia rerum venditarum, pensiones ex praediis ecclesiast. locatis, in quibus lex statim solutionem vrget et iniungit.

s. XV. Variant vero iura singulorum locorum in contrahendis nominibus obseruanda, dum in plurimis locis singularia quaedam requisita desiderantur, absque quibus vel plane nullum vel non plenum effectum habent. Sic in Saxonia alibique, in *constitutione hypothecae rerum immobilium* loci, pro securitate contracti nominis *confirmatio iudicialis* exigitur, qua deficiente, nec contra tertium possessorem valide agitur, nec in concursu creditorum, creditor inter hypothecarios collocatur. Inde quaestio emergit, vtrum nomina ecclesiastica praecise illa solemnia quoque desiderent, quae secundum statuta loci contractibus celebrandis sunt praefri-

scripta? Negant hoc vno ore Pontificii, obseruantibus
 TVSCHIO *Litt. F. conclus. 27. n. 1.* et MANZIO *in Special. iur.*
comm. Voce: pia causa n. 3. quod eo minus mirandum, cum
 etiam clericos ab his solemnibus statutorum laicorum libe-
 rent. Vid. FRANCISCVS NIGER CYRIACVS *in contro-*
uersia forensi. 140. ALEXANDER *Vol. 2. cons. 211. n. 5.* Rationes
 has proletarias adducunt, 1) quod nulla sit secularis potesta-
 tis iurisdictio in ecclesiam et Clericos, adeoque lege sua il-
 los stringere nequeant: 2) quod ita Iudices ecclesiastici co-
 gerentur iudicare secundum leges seculares, cum potius 3)
 ecclesiarum causae ex iure canonico sint decidendae. Equi-
 dem hae rationes protestantes non fringunt, inter quos
 conclamatum est, ecclesiam, vt corpus aliquod, esse in-
 et sub republica, et sic in negotiis secularibus, legibus cetero-
 rum ciuium communibus stringi, nisi speciatim excepta fu-
 erit. Cum vero in contractibus rarissime excepta inuenia-
 tur, nec nomina, ab ea contracta, plenum effectum aliter
 fortiri queunt, quam si iuxta *leges provinciales* facta fuerint.
 Diuersum forsan esset dicendum, si tantum in *sauro oppi-*
dano illius loci, vbi ecclesia est, ius quoddam peculiare con-
 trahendis nominibus esset praescriptum, quod vel ideo non
 stringeret ecclesiam, quia magistratui oppidano non subest,
 sed legibus Principis provincialibus. KLOCK, *de contribut. c.*
12. n. 90. Dn. de LYNCK, *de statut. ciuit. prou. §. 16. p. 46.*

Nominibus
 ecclesiasticis
 vulgo vtili-
 unt priuile-
 gia Fiscii.

§. XVI. Ante omnia vero de priuilegiis, quae vul-
 go nominibus ecclesiasticis tribui solent, dispiciendum est.
 Inter haec primum est, quod *prioritatem et priuilegia fisci*
 habere credantur, ex ea ratione, quod ecclesia pari et ae-
 quali iure cum fisco gaudeat, ita vt omnia priuilegia, quae
 fisco competunt, ecclesiae quoque competant, et ab illis
 recte argumentum trahatur. vid. SCHVLTEs *in addit. ad Mo-*
dest. P. 3. quaest. 129. n. 11. MEV. P. 5. dec. 319. n. 5. TY-
 SCHIVS *lit. F. concl. 395.* MANZIVS *cit. tract. voce: Pia cau-*
sa n. 55. ANTONIVS FABER *in Cod. L. 1. Tit. 9. def. 20. n. 10.*

OLDENDORP. *de iure singulari sub rubrica de priuil. piae caus. priu. 17. et 28.* RICHT. *de priu. Cred. c. 2. membr. 5. n. 50.* Ratio primaria a Pontificiis, quos nostrates incaute sequuntur, ex statu ecclesiae deducitur. In eo quippe conspirant omnes, ecclesiam peculiarem esse republ. a seculari distinctam, imo eadem superiorem, et consequenter eam habere fiscum, confiscationem, familiam armatam, et territorium, ut ait TVSCHIVS *lit. E. concl. 8. n. 7.* Hoc supposito aerarium ecclesiasticum ad instar *Fisci* esse videtur, eique iura *fisci* communicanda sunt. Et quamuis haec ratio non ad aerarium quarumcunque ecclesiarum, sed *cathedralium* tantum, in quibus Episcopus residet, pertinere videatur, tamen pro his etiam alia in promptu est, quod ecclesiae adhuc sint fauorabiliores ipso *Fisco*, et sic merito eius iuribus frui debeant.

§. XVII. Inde concludunt, 1) tametsi alias credi- *Conclusiones*
tor, qui agit hypothecaria contra donatarium, probare de- *plures inde*
beat, rem sibi prius fuisse obligatam, quam aduersario do- *tradi solent.*
natam, quia alias hypothecam habere non potest; in *nomi-*
nibus tamen ecclesiasticis donatarium probare debere, prius
factam fuisse donationem, quam hypothecam pro nomine
ecclesiastico constitutam, idque ideo, quod in *l. 1. C. de Iu-*
re fisci idem in *fisco* constitutum sit, vid. MANZ. *cit. tr. vob.*
Pia causa n. 55. Similiter 2) si reperiuntur duo instrumen-
ta, eodem die confecta, nec constat, vtrum illorum sit pri-
us, posteriusue, praesumendum tamen esse, instrumentum
factum in fauorem piae causae, fuisse prius confectum, ut ius
nominis ecclesiastici praefendum sit, per *cit. leg. 1.* ideo,
quod pia causa et *fiscus* equiparentur, vid. TIRAQUEL-
LVS *piar. caus. priu. 126.* 3) Vti *fiscus* in bonis omnium illo-
rum, cum quibus contraxit, hypothecam tacitam habet, *l. 2.*
C. in quibus caus. pign. vel hypoth. tac. contrahitur, ita et simili-
liter hypothecam ecclesiae et piae causae in debitorum
et illorum, quibuscum contraxit, bonis dari censent. TIRA-
QUELL,

QVELL, *cit. iv. priu. 140. et 143.* Dn. HORN, *Class. XI. Resp. 30.* quo supposito, etiam *ius prioritatis* ecclesiae non denegandum iis in casibus, in quibus fiscus habet. 4) Licet vel maxime quis habeat anteriorem hypothecam generalem, in bonis praesentibus et futuris, in bonis tamen post contractum quaesitis, ecclesiam praefendam esse exemplo fisci, cum argumentum hoc a fisco ad ecclesiam frequentissimum sit, et in omnibus procedat, nisi in iure contrarium reperiatu expressum, TIRAQVELL, *cit. l. priu. 143.*

*Argumen-
tum a fisco
ad nomina
ecclesiastica
reprobatur.*

§. XVIII. Verum taedet congerere plures conclusiones, quae ex hoc fonte putido fluunt. Iam animaduertit CASPAR, KLOCK, *tom. 2. conf. 40. n. 176.* aequiparationem fisci cum ecclesia nulla lege tam praecise factam esse, ut omnia, quae fisco tributa sunt, ecclesiae adscripta intelligantur, sed ex Doctorum opinionibus proficisci, qui legis condendae potestatem non habent, et in praedicandis, ut ait, ecclesiae praerogatiuis saepe immodici fuerunt. Pergit vero recte: *quemadmodum etiam plerumque insigni amphibologia vsi et nonnunquam decepti sunt, dum ea quae de fauore ecclesiae, quatenus proprie coetum fidelium et membra Christi significant, recte dici possunt, ad particulares ut vocant ecclesias, imo ad bona earundem mere secularia adaptarunt, nobis vero certum sit, ecclesiam uti iure communi, nisi specialiter reperiatu privilegiata, ab eo qui potestatem habet privilegia conferendi: ita tacitam hypothecam non induci, nisi in casibus a lege expressis. Quin et Tiraquellus, qui ex professo congestu privilegia piae causae, nullam huius privilegii mentionem facit, et sine legum dispositione vel Doctorum decisione non facere Beutherum existimat, qui ecclesiam generaliter omnibus creditoribus praetert, ineptissimo argumento a pupillis et minoribus ducto, cum tamen neque pupillis neque minor ratione pecuniae suae, aliis mutuo datae privilegium habeat.* vid. HARTM. PIST, *obseru. 68.*

s. XIX. Omni praeterea robore destituuntur dissentientium argumenta: quae in vno vel altero comparantur non statim prorsus sunt eadem, iisdemque fruuntur iuribus, contra quam regulam tamen Interpretes saepissime peccant. Imo ne quidem aequiparatio Fisci cum ecclesia in illis deprehenditur textibus, qui hunc in finem allegari solent; nam cap. 8. X. de integ. rest. quod adducit KLOCK. l. c. n. 176. hanc aequiparationem non habet, et inepte fiscus ecclesiis tri-
 buitur. Sunt haec ex sua indole *universitates et collegia aequalia*, in republica constitutae, minime vero *species reipublicae*, adeoque nec Fisci privilegia sibi vindicare possunt. Nec Pontificiorum doctrina supra adducta vniuersalis est, cum quod de fisco et territorio ecclesiastico adferunt, ad Episcopos et Praelatos, regimini ecclesiastico cum iure factorum Praefectos, restringant, nec singulis capellis, ecclesiis parochialibus, aliisque piis corporibus fiscum tribuant, quemadmodum singulae ciuitates, villae et pagi aut alia fodalicia fisci iure non gaudent, ideo, quod Princeps in republica illud sibi adserit. Proinde in terris Protestantium ab hoc argumento omnino abstinendum est, nisi summam velimus committere absurditatem. Neque iis assentiendum est, qui ad lubricum *consuetudinis et obseruantiae* fundamentum confugiunt, animaduertentes se ad reiectum argumentum prouocare non posse. Id tamen nihilominus KOEPPEN, dec. 48. n. 25. animis credulorum insinuare voluisse videtur, aiens: *praeterea quae hactenus de praedicatione fisci dicta sunt, eadem etiam ex generali consuetudine et obseruantia ad ecclesiae scholarum et Xenodochiorum debita extenduntur, videmus enim quotidie praedictas et similes causas pias in bonis debitorum, aliis creditoribus non secus ac fscum praeferi, quamuis iure communis depositum expresse non reperitur, praedictas causas pias in bonis debitorum hypotheecam vel privilegium habere.* Facile liquet, autorem in ea fuisse opinatione, communem Doctorum sententiam, *consuetudinem*

Reiciuntur
 fundamenta
 dissentientium, quibus
 hypotheecam
 tacitam ad-
 scribunt no-
 minibus ec-
 clesiasticis.

Nec obser-
 uantia con-
 traria hic
 adduci potest.

et observantiam facere, quae tamen non aliunde, quam ab inepto a fisco deducto argumento petenda est. Sed haec observantia generalis hodie prorsus incognita est, ut ex tot iudicatis liquet, imo si vel maxime adesset, vim obligandi tamen adinstar legis non haberet, autore CELSO in l. 39. de leg. hoc modo censente: *quod non ratione introductum, sed errore primum, deinde consuetudine obventum est, in aliis similibus non obtinet.* His tamen non obstantibus, putat KOEPPENIVS habere hanc observantiam fundamentum ex eo, quod praedictae causae piae aequiparentur *primpilari-bus causis*. Novum prorsus et insolitum fundamentum! in cerebro quorundam Interpretum hoc natum esse video, quippe quod ius civile et canonicum ignorat, quamvis pro eius legitimatione provocetur ad l. 32. C. de Episcop. et Cler. et cap. 16. X. de iudic. qui textus tamen prorsus de hac aequiparatione silent. Imo si vel maxime quoddam argumentum a pari ibidem deprehenderetur, id tamen vniuersalem iurium aequalitatem non induceret, nec in iure singulari ad casus similes progressus fieri posset.

An ecclesiae
competat hy-
potheca rati-
o in bonis ec-
clis, qui vio-
lant eam?

§. XX. Cum ergo plures animaduerterint, ecclesiae et piis corporibus nec *hypothecam tacitam*, nec *prioritatem* generaliter adscribi posse, speciales quosdam adduxerunt casus, in quibus ad minimum nominibus ecclesiasticis *hypothecam tacitam* competere debere, persuasissimum habent. Primus est, si quis violauit ecclesiam, eique damnum intulit, sine dubio ecclesia ad eius reparationem aduersus violatorem agere potest, vid. PAVLVS CHRISTINAEVUS Vol. 1. dec. 70. n. 1. et Vol. 2. dec. 16. n. 1. Id quidem nemo in dubium vocabit, sed grauioribus exposita est dubiis illorum traditio, qui in bonis illius, qui ecclesiam destruxit, violauit, diripuit, vel incendio deleuit, ecclesiae non saltim *tacitam hypothecam*, sed praeterea *praelationis priuilegium* in tantum adiudicant, ut in concursu, non tantum vxori, illata repenti, sed etiam fisco praeferrí debeat, tum quod maior

maior sit habenda ratio et fauor piae causae, quam mulieris vel vilius priuati creditoris; tum quod in ambiguis pro ecclesia iudicandum sit; tum quod omni iure diuino et humano violata ecclesia in pensis violentis reconciliari debeat, tum denique quod *c. vlt. X. de sepult.* huic sententiae faueat. Ita censet CHRISTIN. *Vol. II. Dec. 16.* Sed haec argumenta admodum ieiuna sunt, nec aliquid conferunt ad id probandum, quod probandum erat, vt recte sentit B. HARPRECHT. *in trut. viginti pignorum tacit. spurior. vel dubior. §. 2.* nec vel per remotissimam consequentiam *ex cap. cit. vlt.* huic traditioni veritas adscribi potest. Idem statuit GONZALEZ TELLEZ *ad cap. 1. X. de Eccl. aedific. et restaurant. n. 7.* refutans PECKIUM *de ecclesiis reparand. cap. 4.* idem statuentem, *sed frustra.* ait, *cum nulla lege Pontificia seu civili haec hypothecca inuocatur, neque vlllo alio idoneo argumento comprobeur.*

§. XXI. Alter casus itidem *reparationem ecclesiae* respicit, quam ex decimis ab illa ecclesia dependentibus, vel ab illis, qui beneficium ecclesiasticum in illa ecclesia tenent, faciendam esse pater *ex c. 1. X. de eccl. aedif.* quia cum habeant emolumentum, onus quoque hoc subire debeant. Praeterea vero decimas has *tacite* obligatas esse pro reparatione ecclesiae, imo ecclesiam hypothecam tacitam in bonis Praelati ad refectionem obligati adeo habere contendit CHRISTINAEVUS *Vol. II. Dec. 25.* vt Praelato mortuo, qui refectionem neglexit, contra heredes eius ad reparationem agi possit, eo quod bona defuncti possideant. In eandem quoque sententiam abit quodammodo CARPZOV. *L. II. Iur. Confist. def. 328. n. 10.* ad minimum decimas pro reparatione ecclesiae tacite obligatas esse sentiens. Sed vtrumque falsum esse facile pater. Nullibi enim bonis Praelati vel beneficiati hoc pignus tacitum iniectum est, quod *sine lege* ecclesiae tribui nequit, nec sequitur: qui redditus ecclesiasticos et decimas percipiunt, obligantur ad reparationem, ergo in his

An ecclesia habeat hypothecam tacitam in bonis beneficiariorum pro eius reparatione?

ecclesiae tacitum pignus competit, quin potius *mera obligatio personalis*, ex *acquitate*, personis ecclesiasticis intacta est, vt recte statuit beatus HARPRECHT. l. c. s. n. Proinde moto concursu, ecclesiam in his rebus creditoribus hypothecariis haud esse praefendam, arbitror.

An in decimis aliisque pensionibus ecclesia privilegium habeat.

§. XXII. Denique tertium casum praerogativae ecclesiasticae quidam constituunt in decimis, censibus, aliisque pensionibus, quae instar *tributorum* quotannis ex bonis debitorum in certa quantitate ecclesiae, scholis, aliisque piis locis sunt praestandae, et ita inter *onera realia ordinaria* referendae. Hoc expresse provisum in *ordin. process. Sax. tit. 42. s. 5.* ibique referuntur: Was auf den Güthern zur Besoldung der Kirchen- und Schul-Diener / oder andern milden Sachen zu entrichten / als decem, it. sähel. Zinsen von Wiederkaufl, Haupt-Summen / und dergleichen *onera realia*, quae c. l. cum tributis parem praerogativam acceperunt. Idem dispositum est in *ord. Proc. Magd. c. 49. s. 15.* et in prima classe referuntur, der Kirchen- und Schul-Diener Gerechtfame / als da siud sähel. Zinsen / wiederkauflische Haupt-Summen / *decimae* und dergleichen *onera realia*, so zu Unterhaltung gemelter Personen gewittinet und auf die beschwerde Güther geleyet sind / ingleichen die Lehn-Wahren / Erb-Zins / Geld. &c. quamvis iuxta §. 17. haec praerogativa tantum restricta sit ad sex annos von der Zeit an da es verfallen / zu rechnen / denn was Sie den Schuldner länger getrauet und aufwachsen lassen / das haben Sie ihrer Nachlässigkeit beyzumessen / und aus der sährläßigen administratoren privat-Vermögen / so davor unterpfändlich haften soll / zu fordern / nisi administratores probauerint, se in mora exigendi non fuisse. Plures alias locorum constitutiones, idem privilegium ecclesiis indulgentes, adducit MARTINI *ad cit. Tit. 42. Proc. Sax. n. 87.* Conf. CARPZOV. *Lib. IV. Resp. 12.* et RICHTER. *de priu. Credit. c. 2. memb. 5. cc. fin.* De iure communi haec pensiones rebus cohaerentes ius pignoris

ta-

taciti habent, *l. 15. qui pot. in pign. hab. l. 31. de pign. sed praerogationis ius cum tributis eis adferri nequit.*

§. XXIII. Restat ergo ut videamus, an non nomina ecclesiastica ex mutuo vel alio contractu prouenientia aliunde praerogatiuam quandam habeant? ubi rursus distinguendum est inter iura prouincialia et communia. De iure communi, hoc est canonico et civili, nomina ecclesiastica omnium privilegio destituti persuasissimum habeo; neque enim hypotheca tacita ullo in textu munita sunt, quod agnoscunt KLOCK. *Vol. II. conf. 40. n. 78.* NEGVSANTIVS *de pign. membr. 4. p. 2. n. 121.* BRVNN. *conf. 76. n. 66.* CARPZOV. *P. I. C. 18. def. 116.* MERCVR. MERLIN. *de pign. et hypoth. L. 3. qu. 13.* AMAT. RODRIQUEZ. *de concurs. cred. 1. arr. 5. n. 13.* LAUTERB. *de hypoth. leg. §. II. n. 71.* nec privilegium personale habent, ut chirographariis praepōni debeant, ut rursus recte sentit KLOCK *cit. l. n. 178. in fin.* destituimur enim lege, absque qua privilegium nominibus ecclesiasticis vindicari nequit. Equidem communiter nomina ecclesiastica ad quarum classem inter personaliter privilegiatos reicienda esse, contendunt exemplo *Reipublicae*, quae aliis meris etiam chirographariis praefertur *l. 38. §. 1. de rebus aut. ind. possid.* imo aliquando etiam fisco, si antiquiorem specialem hypothecam praeterea habet, *l. 8. qui pot. in pignor. vel hypothec. hab.* Hoc argumento vtuntur BRVNNEMANN. *de concurs. Creditor. c. V. s. 60.* RICHTER. *de privileg. cred. cap. 4. Sect. 1. n. 113.* HABERKORN. *de concurs. et praelat. Creditor. cap. 11. n. 262.* simulque prouocant ad *l. vlt. C. de S. S. Eccles.* et inde inferunt, quod *ecclesia* cum ciuitate a pari procedat. Sed facilius forsitan ex pumice oleum quam ex hac lege argumentum adductum elici potest, in qua ne umbra quidem aequalis iuris inter ciuitatem et ecclesiam occurrit. Et cum praeterea in iure singulari integrum haud sit, ab vna vniuersitate ad alteram extensionem facere per *l. 14. D. de leg. euidens* quoque est, nec privilegium *reipublicae* creditoribus extendi

tendi posse ad ecclesiam. Concludo ergo de iure communi nomina ecclesiastica nulla munita hypotheca in quintam classem esse reiicienda.

Iure provin-
ciali pluri-
morum loco-
rum praero-
gatiuam
quandam
habent.

§. XXIV. Quod vero iure communi his nominibus denegatum est, id specialibus locorum constitutionibus illis concessum. De iure Saxon. Electorali ecclesiae, scholae, hospitalia, vniuersitates, et stipendia hypothecam tacitam habent, per *ordinat. process. tit. 45. s. 4.* adeo, vt secundum §. 14. *cit. tit.* et hypotheca tacita in defectu allodialium ad feudalia tracta sit. Conf. RICHTER, *de priu. Cred. c. 2. m. s. in fin.* Idem constitutum est in *ord. proc. Magdeburg. c. 49. §. 55.* In Ducatu Megapolitano haec nomina ecclesiastica non tantum hypothecam tacitam habent, sed etiam *prioritatem*, teste BRVNNEMANNO *c. 5. s. 60. in fin.* Similiter in republica Görlicensi his nominibus hypotheca tacita est data, teste HABERKORN, *de concurs. cred. praelation. c. 2. n. 268.* An etiam de iure communi Saxonico idem asserendum sit, vulgo disceptatur, obseruante Dn. BERGERO in *electis discep. forens. ad process. Saxon. tit. 45. obseru. 3. nota 4.* Qui id asserunt, argumentum a fisco ad ecclesiam ducunt, quod tamen inane est, et recte reprobatur a SIMONE VLTRICO PISTORIS *obs. 68.* quod indicium praebet, extra Saxon. Electoral. ias commune obtinere. In Marchia per *Recess. provin. de anno 1653. s. 7.* ius commune confirmatum est his verbis: In den übrigen Posten / so debita chirographaria feyn / und ex causa mutui herrühren / können zwar die Kirchen keines priuilegii praelationis sich anmassen / sondern müssen mit andern Creditoribus, so paria iura haben / in tributum gehen / conf. B. STRYK, in *not. ad Br. ius eccles. l. 2. c. 16. §. 5. ad verb. mutuo.*

An in admi-
nistratores
bonis eccle-
siae ius taci-
tae hypothe-
cae competat

§. XXV. Cum vero non raro administratores bonorum ecclesiasticorum quoad *res sua* debitores ecclesiarum similiumue piorum locorum fiant, denuo in disceptationem venit, annon ad minimum haec nomina iure hypothecae ta-
ci-

citae munita sint? id quod communiter ex his euincere conatur argumentis, 1) quod ecclesiae pupillis et minoribus, quibus haec hypotheca in bonis tutorum data est, aequiparatae, et curatores aerarii ecclesiastici, instar tutorum sint per *cap. 1. de restit. in integr.* 2) quod *cap. 6. X. de pign.* huc collineare videatur. Haec sententiam tuentur HIERONYMVS ROCCA in *disput. iur. select. c. 50. n. 91.* IOANN. FRANCISEVS ANDRAEOLI *controuers. 350. n. 9.* NONIVS a COSTA de *pruul. credit reg. 3. ampliat. 23. n. 63.* MVNNOZ. de Escobar. *c. 30. n. 13.* NEGYZANZ. de *pign. P. 2. membr. 4. n. 120.* MERLINVS de *pignor. L. 3. qu. 33. n. 9.* aliique, quos magno numero allegat HARPRECHT. *Vol. nou. conf. 79. n. 116.* Mirum sane est ius Pontificium ecclesiis non satis prospexisse, quod forsitan inde factum esse videtur, quia ex hac Doctorum traditione illis satis prospectum esse crediderunt, quae tamen admodum lubrica est, vt ostendit B. HARPRECHT. *l. c. n. 15. et in irum viginti. pign. tacit. spurior. vel. dub. s. 3.* Etenim *capit. 6. X. de pign.* huius pignoris nullam mentionem facit, et quamuis ecclesiae minoribus aequiparentur, quoad *restitutionem in integrum*, inde tamen quaeuis iura pupillorum iis assignare nequeunt, cum iura singularia non sint ad consequentias producenda. Interim tamen in terris euangelicis istorum administratorum bona non quidem ex iure ciuili vel canonico bene tamen ex iuribus complurium ditionum prouincialibus et fori tritura nexui taciti pignoris deuincta esse contendit HARPR. *cit. ll.* Huc etiam collineat *Recessus prouincial. Marchic. c. l.* his verbis: *Dasferne aber der Patronus (qui in Marchia ut plurimum bona administrat) das debitum contrahit / soll den Ecclesiis nicht weniger in bonis Patroni als den pupillis in tutoris et reipubl. administratorum, et quidem a tempore, da der debitor Patronus der Kirchen geworden / zu sehen.*

s. XXVI Ex eodem errore noua propullauit conclusio. Constat, quod si quis pecuniam alienam, suo nomine det mutuam, nomen non illi, cuius pecunia erat, sed *con-*

nam animon
iustitiam

ministrator
pecuniam
ecclesiae suo

nomine mi- contrahenti acquiratur, cum debitor huius fidem secutus
tuam dedit? sit; quemadmodum vero pupillo acquiritur actio, si tutor
nomen pecunia pupillari contraxit, licet tutor semetipsum
in chirographo creditorem nominare curavit, CARPZOV.
P. 2. Const. 11. def. 38. STRVV, in *Jurispr. L. 1. tit. 22. §. 5. in fin.*
ita idem de administratore ecclesiae dicendum esse arbitran-
tur. vid. MANZIVS in *Spec. Iur. comm. voce ecclesiae fauor n.*
56. et 87. Vfus huius obseruationis potissimum occurrit in
concurfu super bonis administratoris moto, quando quae-
ritur an ecclesia hoc nomen, quod sua pecunia contractum
esse contendit, sibi afferere extra concursum possit? E-
quidem si verba chirographi eam interpretationem admit-
tunt, vt *administratorio nomine* illud contractum esse cen-
feri possit, facile in affirmatiuam descendendum erit; ast
si nulla huius rei vestigia occurrunt, si ex manifestissimis in-
diciis apparet, administratorem *suo nomine* contraxisse no-
men, iuri communi tamdiu insitendum, donec probeur
exceptio, quae in ecclesia non occurrit.

*Plura alia
privilegia
nominibus
ecclesiasticis
tribuntur.*

§. XXVII. Addunt adhuc alia plura nominum ec-
clesiasticorum iura singularia, inter quae haec palmaria sunt,
1) quod valeant, si vel maxime causa debendi non sit ex-
pressa, quae alias in omni chirographo necessario exprimi
aut ad minimum probari debet. *l. 25. in f. de probat. c. 14. X.
de fide instrum.* TIRAQVELL. de *priv. piar. caus. priv. 109.*
Dn. HORN. *Class. XI. n. 93. p. 167.* BR. de *Iur. Eccl. L. 11. c. 14.*
§. 2. in nominibus ecclesiasticis autem vel ideo probationem
causae debendi non requiri tradunt, quod haec adesse praes-
sumatur BRVNN. *l. c. 2)* quod quicumque possit ecclesiae
stipulari, et quilibet sacerdos ei acquirere, cum alias al-
teri stipulari nemo possit. TVSCH. *lit. E. concl. 7. n. 10. seq.*
MANZ. *Special. iur. comm. voce: Ecclesiae fauor n. 35. et voce
pia causa. n. 20. 3)* quod mulieri non profit exceptio SCti
Velleiani contra nomina ecclesiastica, pro quibus fideius sit
MANZ. *cit. l. voce pia caus. n. 17. 4)* quod pro his nominibus fide-

fideiuffor ex nudo obligetur pacto, cum alias fideiuffio fo-
lennem desideret stipulationem. TIRAQUELL. *cit. tr. priu.*
141. MANZ. *cit. l. n. 18. et 19.* 5) quod ecclesia, cui legatum
est nomen, possit agere sine cessione, absque qua alias le-
gatus agere nequit. *l. 18. c. de legat.* 6) quod nomina ec-
clesiastica demum 40. annis praelibantur, cum alias actio-
nes personales tantum ad 30. annos durent. *l. 3. c. de praesc.*
30. vel 40. ann. 7) quod probatio horum nominum facilius
possit instrui, veluti per inuentarium ecclesiasticum, *arg. l. 57.*
de administ. et peric. tut. per libros antiquos seu registra ec-
clesiast. MANZ. *d. tr. voc. ecclesiae fauor n. 35.* Probata est haec
sententia in *Der Fürstl. Württemberg. Kasten-Ordnung p.*
734. n. 206 vbi ita: zu deren Beweisung auch alte Register / ob-
schon weder Brief noch Siegel vorhanden / vor sufficient angenom-
men werden sollen.

§. XXVIII. Pleraque ex his adductis singularibus <sup>Quae ex-
minantur.</sup> nominum ecclesiasticorum iuribus, rursus ita sunt comparata,
vt vel in cerebro interpretum nata fuerint, vel singulare
quid non contineant. Primum nulla lege fundatum est, abs-
que qua exceptionem a iure communi tradere interpretibus
haud integrum est. Generatim in iure cautum est, causam
debendi, in chirographo non expressam, non praesumi, nisi
probetur, nec vlla ratio est, cur magis praesumi debeat in
nominibus ecclesiasticis, quam priuatorum; illa eodem mo-
do contrahuntur ab hominibus quam haec, et sic aequae in
illis fraus committi potest, nec fauor pro ecclesia sufficit, vbi
lege, singulare quid constituit, deficiunt. Alterum admitto,
sed ad solam ecclesiam non stringo, cum hodie alteri per alte-
rum obligatio in genere acquiri possit MEVIUS *P. 4. dec. 112.*
n. 5. B. STRYK. *in Vsumod. ad tit. de pact. §. 12.* quod quam-
uis B. HARPR. *dissertat. de fideic. conuent. s. 16.* in dubium vo-
cet, vel ideo tamen ei adhaerendum haud est, quod pacto-
rum efficacia hodie non aestimetur ex iure Rom. sed mori-
bus Germanicis, et praeterea Interpretes iuris canonici sen-
ti-

tiant, hoc iure quempiam alteri stipulari posse, obseruante MANZ. *cit. tr. voce pia causa n. 20. in fin.* Tertium prouilegium petunt ex *l. f. C. ad Scrum Vell.* in qua *doti* haec praerogatiua data, vt contra eam SCti Velleiani exceptio opponi nequeat, multominus *ecclesiae*, quae *iura dotium* habet. Sed petit haec sententia id quod, est in principio: prouilegia dotis ecclesiis competere aequae facile negari potest, quo asseritur, imo eo facilius negatur, quo magis constat, iura singularia non admittere extensionem. *l. 14. de legibus.* Quintum admitto, sed rursus non ad solam ecclesiam restringo, cum hodie omnes fideiussores solo consensu accipiantur sine stipulatione. De iure *ciuili* tamen ad minimum prouilegium hoc admittendum esse credunt ob *l. f. C. ad Sc. Vellei.* vbi idem in dote constitutum est, et sic quoque ad ecclesiam trahendum, quod tamen rursus impingit in ea, quae antea adducta sunt. Quintum rursus ad omnia nomina adplicari potest, cum in *l. 19. C. de legat.* cuilibet legatario datum concessumque sit, vt possit sine cessione actionibus vtilibus suo nomine experiri. Sextum admitto, vt tamen non tantum ad nomina ecclesiastica restringi debeat, sed aliis quibuscunque iuribus commune sit, de quo plenius egit Dn. Praeses *in iure ecclesiast. Protest. tit. de praescript. s. 49. seqq.* Vltimum admodum dubium est. Inuentario quidem, si tenor chirographorum ei insertus est, vim suam non adimo, sed fidem ei habendam esse credo ob *l. 57. de admn. et peric. sut.* Verum registris priuatis ecclesiasticis aequale probandi vim non esse tribuendam plenius demonstrauit Dn. PRAESES *cit. tr. de fid. instr. s. 3.*

An vsuras
debeantur
vltra alterum
tantum
in nomini-
bus ecclesia-
sticis.

§. XXIX. Accessoria nominum ecclesiasticorum sunt vsurae, quibus itidem noua et peculiaria adscribunt iura. Finiuntur alias vsurae, si vltra alterum tantum excreuerint, quamuis si particulariter soluantur, exceptio *alterius tanti* non obseruetur hodie. FINCKELTHAVS. *obseru. 40.* In nominibus ecclesiasticis autem vsuras vltra alterum tantum in-

di-

distincte deberi iudicant, tum quod idem in usuris pupillaribus obtineat, tum quod usurae nominum ecclesiasticorum, non ut *usurae*, sed magis ut *interesse* petantur, quod ultra alterum tantum peti potest, ut ait CARPZOV. *Lib. 2. iurispr. Consist. def. 319. n. 15. 16. 17.* tum denique quod ratio prohibitionis hic cesset, quae est, ne immodicum quaeratur lucrum, quod ab ecclesia et piis corporibus haud praesumendum. Haec tamen argumenta satis lubrica esse, iam ostendit Dn. PRAESES in *iur. Paroch. sect. VI. c. 2. §. 17. edit. nou.* Quod de usuris pupillaribus adfertur, adhuc valde dubium est, et praeterea saepe iam notatum, non valere generale argumentum a pupillis ad ecclesias. Supra quoque inane refugium reprobatum iam est, usuras ecclesiasticas magis ut *interesse* peti, quod a rei veritate alienissimum, et denique adducta praesumptio factio ipsi contraria est, dum immodicum lucrum reuera dicendum est, quod leges damnant et improbant. MEVIUM sibi hac in quaestione non satis constituisse, obseruavit Dn. PRAESES *cit. loc.* simulque eius verba adduxit. Forsan haec ratio quoque pro sententia contraria adduci posset, quod debitores ecclesiastici sine *interpellatione*, re ipsa, vel legis dispositione moram contrahant, ut debitores pupillorum et minorum. *l. 3. C. in quib. caus. in integr. restit. necess. non est, SPERELL. dec. for. eccl. 130. n. 34. et 38. COVARVV. Lib. III. var. resol. c. 17. n. 4. GRATIAN. discept. forens. l. 3. c. 579. n. 9. TIRAQUELL. de prin. piar. caus. prin. III. BRVN. l. 2. iur. eccl. c. 14. § 6.* Quando autem debitor in mora est, indistincte currunt usurae etiam ultra alterum tantum, STRVV. *exerc. 27. th. 53.* MEVIUS *P. 7. dec. 4. COTHMANN. Vol. 2. resp. 52. n. 262.* Sed nec haec ratio me in contrariam rapit sententiam. Nam 1) rursus hic argumentum a pupillis et minoribus ad ecclesiam trahitur, quod in iure singulari non est permixtum, et regulis logicis aduersatur: 2) qui in casu morae usuras ultra alterum tantum creditori assignant, *veram moram ex interpellatione*

*An mora in
his nomi-
bus ex re
contrahatur*

ne vel maxime *iudiciali* contractam supponunt. MEV. cit.
L. STRVV. *Lib. 3. tit. 20. §. 23.*

*An in Saxo-
nia hae usurae
simul cum sorte
concursum
creditorum
debeantur.*

§. XXX. Denique constat, quod in quibusdam
prouinciis, praesertim Saxon. moto concursu, usurae non
aliter creditoribus soluantur, quam si omnibus de sorte ipsa
satisfactum est; ut plurimum tamen excipiunt *nomina ecclesi-
astica*, contenduntque, haec vna cum usuris statim adiudican-
da et soluenda esse, etiam antequam posterioribus creditori-
bus de sorte satisfiat. Ita olim in Electoratu Saxonico cen-
suit CARPZOV. *Lib. 4. resp. 46. et P. I. C. 28. def. 171.* effecitque
ut decisione electorali VIII. firmaretur. Non deerant, quae
in vtramque partem olim adferebantur. Pro ecclesiis alle-
gabant, fauori earum quid dandum esse, in dubio pro iis
respondendum, et quouis modo cura adhibenda, ne ad su-
stentationem ministrorum ecclesiae, scholarum et pauperum
destinata minuantur, vel sint sine fructu; non esse probabi-
le, legislatorem usuras a sorte separantem, ecclesiis, aliis-
que piis causis praedudicare voluisse, has potius vbiq; ex-
ceptas censeret, usurasque ecclesiasticas magis naturam eius,
quod interest, habere. vid. Dn. HORN. *diss. de priuileg. iur. elect.
Sax. piar. caus. circa usur. in concursu. Credit. n. 10.* Non omnes
tamen olim CARPZOVII sententiae subscripserunt, quin
potius ei resistit RICHTER. *de iur. et priuileg. credit. c. 7. n. 43.*
ex rationibus, quae ex principiis adhuc iactis facile colligi
queunt. Sunt rationes CARPZOVII et qui pro ecclesiis scri-
bunt, suasoriae, ostenduntque, humanum esse, ut tale priuilegi-
um ecclesiasticis nominibus vbiq; detur. Tale autem extra
Electoratam iis datum fuisse, haud probant, ut tere in Saxo-
nia Ducali RICHTERI sententia praeualeat, imo iis quo-
que in locis, in quibus alias ius Saxonicum commune prae-
ualeat. In principatu Halberstadiensi quid obtineat, colligi
potest ex attestato Regiminis, quod Dn. PRESES nuper ad-
modum in Actis, ad inclytam facultatem iuridicam trans-
missis, deprehendit, huius tenoris: Demnach bey Uns Chur-
Fürstl.

Fürstl. Brandenburgischen zur Regierung des Fürstenthums Halberstadt verordneten Stadthalter / Praesident, Vice-Canzler / und Rätheder Aduocatus Friedrich Christoph Wolmann Supplicando einkommen und gebethen / ihm ein Gerichtl. Attestat zu ertheilen / wie es bey hiesiger Regierung in concursu creditorum wegen der Zinsen / wenn pia corpora capitalien dabey zu liquidiren und zu fordern haben / gehalten werde / und denn solchen seinen Suchen statt gegeben / als wird hiermit attestiret / daß hiesiger obseruanz nach in concursu creditorum, ehe und bevor die capitalia abgetragen / die Zinsen so wenig denen piis corporibus, als andern creditoribus zugetheilet werden. Signatum Halberstadt den 13. Octobr. 1699.

§. XXXI. Ita diuerso in Saxonia iure vtuntur, interim in ipso Electoratu ne sic quidem omnis lis composita videtur, quin potius de eo adhuc disceptatur, an etiam eadem definitio obtineat, si inter ipsas diuersas piis causas de praelatione disceptetur? Mouit hanc controuersiam Dn. HORN, cit. *diss.* s. 11. 12. variasque adduxit rationes in vtramque partem CARPZOVIVS *dec.* 277. n. 18. eandem affirmandam esse censuit, et in supremo prouincialium Senatu ita iudicatum esse refert, Sed anno 1692. per rescriptum electorale aliud constitutum fuisse docet Dn. HORN, cit. *l. n.* 3 simulque ipsum rescriptum adducit, in quo haec adducitur ratio: Weil der respect und fauor unterschiedlicher Geistlichen Schulden aequalis, und dennoch dahin zu richten / damit eines dem andern nicht zu Schaden und Nachtheil gereichen möge / gestalt die priuilegia und fauores gegen ebenmäßige priuilegirte Personen nicht zu gebrauchen / noch zu verstaten seyn wollen. Quia tamen post illud rescriptum *decis.* s. §. *anteced.* allegata publicata est, in qua huius discriminis nulla iniicitur mentio, ideo inclytus Jctorum ordo, referente Dn. HORNIO, censuit, huic rescripto non esse insistendum, sed simpliciter *decisionem VIII.* sequendam, quae *generaliter* hoc priuilegium nominibus ecclesiasticis dedit, et forsan a priori rescripto recessit.

Nec ratione destituitur haec sententia, quamuis enim priuilegiatus contra priuilegiatum vtatur iure suo, hoc tamen tantum restringendum ad *ius aequale*: vbi autem causa priuilegiata prae altera praerogatiuam habet ratione temporis vel hypothecae, regula praedicta merito quiescere debet.

Conclusio,

§. XXXII. Possunt praeterea *nomina ecclesiastica* oriri ex donationibus inter viuos & legatis, quorum iura hic referre superfedeo. Cum enim illa nominibus non sint propria, sed etiam quibusuis rebus donatis & legatis adplicari possint, conuenientius visum fuit, illa ab hac materia separare, ne in immensum quoddam opus excreceret dissertatio, cum legatis ad pias causas plura tribui soleant iura, quae alia occasione examinanda sunt.

CAP. II.

DE NOMINIBVS ECCLESIAE DEBITRICIS.

Don

Passiv-Kirchen Schulden.

§. I.

Nominis appellatio etiam de debitorum praedictatur.

Non tantum ecclesiae *creditorum*, sed etiam *debitricum*, p'ura vulgo tribuuntur iura singularia, hoc capite perpendenda. Etiam debita haec, appellatione *nominum* contineri, ex iure nostro manifestum est, in quo *nomina debitorum* vocantur, vt in l. 38. §. f. D. de negot. gest. l. 86. pr. de leg. 2. l. 64. l. 78. §. 1. de leg. 3. l. 11. de distract. pign. In l. 17. de heredit. vel action. vend. fit mentio *nominum eorum*, qui sub conditione vel in diem debeant, & in l. 4. C. quae res pignorum oblig. possunt di-

dicitur, quod nomina debitoris & generaliter & specialiter oppignorari possint. conf. l. 19. ad SC. Vellei.

§. II. Imprimis autem ecclesiae debitorum aliisque piis corporibus, quae debent, varias singulariter attribui solent exceptiones, de quibus primario hic agendum. Prima est exceptio famosissima non factae versionis in rem ecclesiae, quae in iure utroque satis fundata est. In Nov. 120. c. 6. §. 3. de ea ita cauetur: Si vero quis aut episcopo aut oeconomio, aut ordinatori, cuiuslibet venerabilis domus, sive in regia ciuitate, sive in prouinciis constitutae, pecunias credidit, aut posthac crediturum, neque eis hoc reputari pro venerabili domo, nisi primitus ostenderit, quod in utilitates praedictae venerabilis domus ista profecerunt, neque ipsum creditorem aut heredes eius contra venerabilem domum habere aliquam pro ipsis actionem, nisi monstrauerint, quod in utilitatibus venerabilis domus competentibus pecuniae profecerunt; sed contra mutuas accipientem pecunias aut heredes eius proprias moueant actiones. Inde desumpta est auct. hoc ius porrectum. C. de S. S. eccles. ubi in fine ita: Si is creditor hic intelligatur, qui quod credidit, probat in utilitatem diuinae domus processisse. Amplexus est hanc decisionem INNOCENTIVS III. in c. 4. de fidei. ubi cauetur, ne ab aliquo pecunia mutuo accipiatur, absque maioris partis capituli sui licentia, alioquin, addit, non tenetur conuentus pro his aliquatenus respondere, nisi forte in utilitatem domus ipsius manifeste constitutum redundasse. Eam quoque suam fecit ALEXANDER III. in c. 1. X. de pos. aien: cum enim non constet nobis pecuniam tuam, quam ille vir Belial impia & detestabili surreptione furatus est, in utilitates ecclesiae conuersam, non debemus de iure nec possumus contra canones eiusdem ecclesiae praecise intentare iussionis instantiam, ut tibi eandem reddant, personae ut dicunt non ecclesiae commendatam. His textibus satis firmata praedicta exceptio videtur, quae ecclesiis piisque corporibus data est, nec praeterea necesse est confugere ad argumenta a ciuitatibus, pupillis, & minoribus petita, quam-

quamuis hi quoque eodem iure in hac causa fruuntur: neque enim ideo hoc ius ecclesiis competit, quod *civitatibus* ac *pupillis* equiparentur, id enim non vniuersale esse *cap. antec.* demonstraui, sed quia leges speciatim hoc ius iis in certis casibus indulsere.

*Videndum
tamen, quo-
modo nomen
contractum.*

§. III. Sed paulo distinctius hic procedendum est, & videndum, an quibusuis debitis ecclesiasticis haec exceptio opponi possit? & vtrum aliquid referat, quomocunque debitum contractum fuerit? Quod *mutuo* illa obici queat, omnes ad vnum consentiunt, ergo de hoc casu tanquam *indubio*, primo videndum est loco. Contrahitur autem mutuum (1) per hos qui ecclesiam repraesentant; (2) per praelatum & capitulum simul; (3) per praelatum duntaxat; (4) per administratores ecclesiasticos; vel denique (5) per *patronum* aut aliquem ex clero, certae alicuius ecclesiae. Primus casus est, si *ecclesiam repraesentantes* mutuum contrahant

*Si ab ipsa ec-
clesia nomen
contractum
simpliciter
ecclesia obli-
gatur.* nomine ecclesiae, id quod *in ecclesiis euangelicis* facilius contingere potest, in quibus praeter *oeconomos* & *administratores* certae personae consitui solent, totam repraesentantes vniuersitatem, adeoque mutuum, per hos contractum, censetur ab ipsa contractum ecclesia, vt *simpliciter* obligetur, nec creditor opus habeat versionem probare. *BERLICH dec. 301. n. 31.* Huc etiam pertinet, si omnes de ecclesia simul, seu coniunctim mutuum acceperint, & chirographum subscripserint, vel procuratorem ad contrahendum mutuum constituerint. *IDEM l. c. n. 31. & 32.* id quod etiam in mutuo ciuili dato obseruari solet, vt interpretes ad *l. 27. D. de reb. cred.* obseruat.

*Hoc enim ec-
clesia mutu-
um contra-
here impedi-
tur.*

§. IV. Non deerunt, qui etiam hoc casu ecclesiae exceptionem praedictam profuturam esse asserent, forsitan ideo, quod se libere obligare nequeat, sed vel *consistorii* vel *principis* consensus simul accedere debeat: neque enim ecclesiae ita in sua potestate esse videntur, vt pro lubitu contrahere possint, ne alioquin occasio detur, qua facile ad alienationem bonorum ecclesiasticorum deueniri possit. Interim in iu-

iure firmum solidumque deficit fundamentum, ex quo tale mutuum adstringatur ad consensum principis, vel Consistorii. Etiam ciuitates municipales non absolute sunt in potestate sua, & tamen mutuum contrahere non prohibentur: eadem ratio est ceterarum vniuersitatum, quibus nullibi mutuum interdictum est. Alienatio quidem ecclesiis est interdicta, sed non simpliciter se obligandi facultas. Nec obstat quod ita *per indirectum* causa constituatur, ob quam nunquam ad alienationem deueniri debeat, quae tamen ecclesiis est interdicta; id enim *per mutuum* directo non intenditur, & si quando *ex accidente* ad alienationem deueniendum est, talem leges non improbant, sed potius diserte approbant, in *auth. cit. TRENTACINQ. lib. II. de action. resol. 1. n. 2.* Vtrum vero eo casu desideretur, ut ante omnia *versio* probetur? paulo post examinabo.

s. V. Sed hoc restringendum ad *simplex mutuum*: si praeterea in securitatem crediti *pignus* in rebus ecclesiasticis est constituendum, maiori praecautioe opus est. Generaliter non tantum praelatis, sed etiam *ipsis ecclesiis* interdicta est omnis *alienatio*, cui etiam accensenda est *specialis pignoris*, quod creditori traditur, constitutio, in *N. 7. c. 1. & c. 5. X. de reb. eccles. non alien. c. 1. & 3. X. de pign.* adeo ut si creditor talem rem acceperit, iure suo cadat, & mutuum lucro ecclesiae cedat, saluo tamen regressu contra administratores, si hanc ausu priuato pignus est constitutum. *Nov. 7. c. 6.* Vt itaque tale mutuum, pignore speciale munitum, subsistat, praeter iustam causam necessaria sunt illa solennia, quae alias in *rebus ecclesiasticarum alienatione* desiderantur, quia per *pignus speciale* facile ad alienationem deueniri potest, per *auth. hoc ius perreclum C. de S. S. eccl. conf. GONZALEZ ad c. 1. X. de pignor. vbi n. 13.* adducit concilium Lateranense sub INNOCENTIO III. habitum, quod clericis indulget ius certo modo pignori obligandi beneficia sua, quatenus expeditioni in terram sanctam intererant, Si his interuentibus requisitis,

Nisi mutuum pignoris constitutum contrahere ve-

quod solennibus fieri debet.

praedium ecclesiasticum pignori creditori datum est sine dubio subsistit pignus, & creditori plena tribuitur securitas, adeo ut is hoc casu, in mora existente ecclesia, pignus sine nouis interuenientibus solennitatibus distrahere queat, cum quae in ipsa pignoris constitutione interuenere solennia antecedenter, in hunc casum directa esse videantur, SIMONCELLVS de decret. in contract. minor. adhib. lib. 2. tit. 5. in spect. 4. n. 42. Constitutio generalis hypothecae ecclesiis haud interdicta est, si necessitas mutui contrahendi adsit, adeo ut ne quidem interuentus solennium hic desideretur per NOV. 7. c. 6. in fin. tum quia per hypothecam possessio in creditorem non transit, tum etiam quia generalis hypotheca non tam stricte rem afficit, quam quidem specialis, conf. GALESIUS de restit. in integr. comm. ad constit. Urbani VIII. n. 146. p. 150.

Potest ta-
men ecclesia
contra mu-
tuum resti-
tui.

§. IV. Nihilominus tamen si pecunia mutuo ab ecclesia accepta, in rem eius haud versa, restitutionem in integrum eidem indulget, BERLICH. decis. 301. n. 30. modo ecclesia doceat, versionem factam non fuisse; Quando enim restitutionem quaerit, laesionem probare debet, quae hic vnicuique in eo, quod pecunia in rem suam non sit versa, collocanda est. GALESIUS cit. tr. c. 2. n. 109. In hoc differt ab illo casu, ubi per administratores mutuum contractum, quo creditori onus probandi incumbit, hic vero ecclesia, quippe quae simpliciter ex mutuo obligata fuit, & tantum ex capite restitutionis a vinculo liberatur. Neque haec probatio restringenda ad mutuum gratuitum, ut in foenoratitio creditori onus probandi incumbat, id quod contendit TRENTACINO, lib. 2. de action. res. 1. n. 3. neque enim in l. 1. & 2. C. si aduersus creditor. asseritur, quod hoc casu onus probandi creditori incumbat, sed in genere tantum supponitur, liquidum esse, pecuniam non esse versam in minoris utilitatem; id autem, quis probare debeat, minime determinatur. Nec porro ipsa restitutio restringenda est cum BERLICHIO cit. l. n. 37. ad mutuum foenoratitium; cum laesio non in foenore promissa, sed incessante versione quaeratur, quae

quae contingere potest, etiam ubi mutuum haud est foenoratitium, id quod *ex l. 17. §. 1. & l. 27. §. 1. de minor. l. 1. & 2. C. si adu. cred.* clarissime liquet, in quibus sola laesio ratio in cessante versione ponitur, conf. *ODDVS de restit. in integ. p. 2. q. 52. art. 4. n. 37. & art. 7. GALESIVS de restit. in integ. c. 2. n. 108. seq.* Ex quo patet verissimum esse, quod ait *VVILHELMVS ANTON, a FREVNDENBERG de rescript. morat. concl. 32. n. 14.* cauendum esse omnibus a contractu cum ecclesia tanquam *re pestifera & perniciosissima*, id quod tamen non potest non ecclesiae admodum obesse. Proinde de ad hoc praedictum auertendum, duo commendanda esse censeo: (1) ut creditor qui cum ipsa ecclesia contrahere vult, ad minimum curiosus sit, & videat, in quem finem & usum ecclesia mutuum accipiat, ut postea restitutionem petenti ecclesiae eo fortius se opponere possit: (2) ne ludeo adeo facilis sit in concedenda restitutione, quod iam olim monuerunt ICI, circa restitutionem minorum in *l. 24. §. 1. de minor. ibi: ne magno incommodo huius aetatis homines adficiantur, nemine cum his contrahente & quodammodo commercium eis interdicitur & in l. 17. §. 1. de admin. & peric. tut. ibi. nam inutile est pupillis, si administratio eorum non seruetur, nemine scilicet emente.*

s. VII. Pergo ad alterum casum, si pecunia mutuo accepta, per *praelatum & capitulum*, qui priori fere similis est. Nam quamuis iure veteri clerici fere tantum *administratio* rerum ad ecclesiam pertinentium habuerit adeoque non dubitandum, quin olim idem obtinuerit, quod locum habet, quando ab aliis administratoribus pecunia mutuo, accepta: *ecclesia obli-* vid. *Nou. 120. c. 6. §. 3.* scena tamen postea mutata est, & *gatur.* quod *cap. 1. p. 9.* iam monui, communis doctrina inualuit, clericum, hoc est, *praelatum cum capitulo*, repraesentare ecclesiam, adeoque in effectu habendum esse, ac si ipsa ecclesia immediate mutuum contraxisset, & consequenter exceptione non factae versionis uti haud posse. Id colligo *ex c. 4. X.*

Cautelae
et
commen-
dandae qui
cum ecclesia
vult contra-
here.

*de fidei cuius verba §. 2. adducta, vbi demum probatio versio-
nis desideratur, si absque maioris partis capituli licentia pe-
cunia mutuo sit accepta, quia nec solus praelatus, nec capi-
tulum solum repraesentat ecclesiam, sed totus clericorum
ordo coniunctim. TRENTACINQ. l. c. n. 1. et 6. Quamuis vero
etiam hoc casu plures probationem versionis in rem ecclesiae
desiderent, quos allegant GONZALEZ ad cit. c. 4. n. 1. &
BARBOSA ibid. n. 8. facile tamen ex adducta ratione liquet, id
in iura iuris ratione fieri; posita enim sententia, quod cle-
rus repraesentet ecclesiam, ponitur conclusio, quae non
potest non inde fluere. CONF. B. STRYCK in not. ad BRVN-
NUS eccl. lib. 2. c. 15. §. 28. verb. praelato praesente capitulo, vbi
hanc rationem addit: mediante capitulo enim tota censetur
contrahere ecclesia.*

*Non tamen
inter pro-
testantes.*

s. VIII. Inter protestantes tamen merito ab hac hypo-
thesi recedendum foret, penes quos clerus non repraesentat
ecclesiam, etiam in ecclesiis collegiatis & cathedralibus, vtvt
non ignorem, incaute saepe ad huiusmodi erronea dogma-
ta prouocari. Proinde satis prudenter Seren. Legislator
in ord. Magdeb. p. cit. c. 49, §. 22. explosa adducta ratione, ita
censuit: Es sollen weder die pia loca, wie sie Nahmen haben
noch die Städte hinfuro/ ohne unsere/ oder unserer Magdeburg.
Regierung ausdrückl. Bewilligung Geld auf Zinse zu entlehen
besugt seyn/ da aber solches vor publication dieser Ordnung
geschehen wäre/ soll so wohl denen piis locis als Städten das
beneficium l. ciuitas ff. de reb. cred. dergestalt zu staten kom-
men/ daß die Zahlung ehe nicht wieder sie erkant/ noch vollen-
streckt werde/ bis die Glaubiger zur Gnüge hergebracht/ daß das
Anlehn in derer piorum locorum oder der Städte scheinbahren
Nutzen verwendet worden/ ob auch gleich bey Stiffftern das
ganze capitul, bey Clöstern die Abte oder Pröbste und
conuentuales, und bey denen Städten die Viertels- und Ge-
meinheits- Meistere in das Anlehn ihr Bollwort gegeben / zu des-
sen

fen Beybringung denen Glaubigern die Raths und andere Rechnung zu ediren sind.

s. IX. Ut plurimum tamen hi, qui in mutuo, a *praelato* & *capitulo* contracto, non desiderant versionis probationem, hoc limitant, nisi ad *exsolutionem mutui* necesse sit alio-<sup>Quid si ob-
rale mutuum</sup> ad alienationem bona ecclesiastica. *B. STRYCK. in usu mod. ad tit. de reb. nem. verum
cred. s. 37. GRANNA NIETO ad c. 1. X. de fideiuss. n. 3. GON- ecclesiasticum de u. eni
ZALEZ ET BARBOSA cit. ll. TRENTACINO lib. II. de act. endam sic?
n. 1. n. 5. Hanc limitationem deducunt ex *auth. hoc ius porrectum C. de SS. eccl.* in qua permittitur, ob vrgens aes alienum res ecclesiasticas vendi posse, additurque, eum hic creditorem esse intelligendum, qui quod credidit, probat, in *utilitatem diuinæ domus processisse*. Haec sententia si vera est, obtinebit quoque in casu primo, de quo s. seq. dictum est. Verum euidentis est, dictam *auth.* loqui de mutuo contracto ab *oeconomis* vel *episcopis*, qui olim *administratores rerum ecclesiasticarum* simpliciter erant, ut *Dn. PRAESES in iure paroch. Sect. VI, c. 1.* pluribus docuit, ergo ad eum casum commode applicari nequit, ubi *ipsa ecclesia*, vel quod idem est, *eam repraesentantes* mutuam contraxere, quo casu ecclesiam simpliciter obligari, supra euictum, exemplo *ceterarum vniuersitatum*, quae se simpliciter obligare possunt, quod etiam in *civitatibus* obtinet, nisi *provinciali lege* prohibeantur, qualem s. *anteced.* adduxi. Nec argumentum *prohibita alienatione* ad hunc casum trahi potest, cum si aes alienum recte contractum, id quod hoc casu in dubium de *iure communi* vocari nequit, alienatio permitti debeat. Affi *administrator, oeconomus, vel solus praelatus*, mutuam contraxit, merito dubitari poterat, *utrum in propriam an ecclesiae utilitatem* illud contraxisset? id quod ante omnia per *probationem versionis* eruendum est: hoc vero dubium cessat, ubi *ipsa ecclesia*, quae talis, contraxit. h. e. qui eam repraesentant, der *Ausschuss der Gemeinde, die Alterlinge* / uti in nonnullis ecclesiis vocantur, quia sic euidentis est, ecclesiam ipsam*

psam mutuam contraxisse: breuiter, non tam ad *obligandi efficaciam* in genere desideratur versionis probatio, sed vt constet, hoc nomen *ecclesiam* tangere, id quod tunc certum est, si ipsa ecclesia contrahit, sed dubium, si *administratores*, quippe qui fingere possunt, se *nomine ecclesiae* accipere mutuam, cum potius proprio nomine id acceperint.

Probanda
est versio si
per admini-
stratorem
vel solum
praelatum
mutuum ac-
ceptum.

s. X. Tertius et quartus casus est, si *praelatus* sine capitulo vel *administratores* nomine *ecclesiae*, pecuniam mutuam acceperint, quo casu omnes fere consentiunt, non aliter mutuam fringere *ecclesiam* quam probata versione, TRENTACINO *l. c. n. 1.* ENGEL. *de priuil. monast. priu. 43.* BERLICH. *cit. dec. 301.* B. STRYK. *l. c.* adeo vt ab hac probatione non liberetur creditor, si vel maxime in chirographo administrator vel praelatus confessus fuerit in utilitatem *ecclesiae* hanc pecuniam acceptam fuisse, TVRRICELLVS *de reb. eccles. non alien. c. 30. n. 31.* TRENTACINO *l. c. n. 2.* quia tali fessione *ecclesiae* praeiudicare nequit, nisi alia adminicula concurrant. TVRRICELLVS *cit. l. n. 32.* Equidem si indistincte argumentum a *ciuitatibus* et *pupillis* ad *ecclesiam* valeret, res omni careret dubio; ast quia contrarium saepe iam adstruxi, ab hoc argumento abstinebo, ex legibus ipsis rem explicaturus. Secundum has duo distinguendi sunt casus: aut *ecclesia* est obaerata admodum, vt ad alienationem bonorum *ecclesiasticorum* deueniri debeat, aut aliunde debitum solui potest. Illo casu certum est, creditores ante omnia versionem probare debere, id quod satis euidenter *ex cit. aub. hoc ius porrectum C. de S. S. Eccl.* colligitur, et sine dubio ideo constitutum est, ne facile ad *rerum ecclesiasticarum alienationem* deueniatur, quae regulariter prohibita est. Hoc casu vel *administrator* aut *praelatus* habet mandatum, vsque ad certam summam, pecuniam mutuam sumendi, aut non; Priori casu simpliciter *ecclesia* obligatur, quod colligitur *ex c. 4. X. de fidei.* vbi interdicitur religiosi, qui forsitan res monasterii administrant, mutuam

ac-

accipere pecuniam *ultra summam communi providentia constitutam*; ergo si ad eam summam v. c. 200. thalerorum acceperit mutuum, ecclesia inde vel ideo obligatur, quia *mandatum ad contrahendum habuit*: si summam excesit, non, nisi probata versione, obligatur. Si deficit tale mandatum, aut *viuente adhuc praelato*, vel *administratore* agitur, aut *eo mortuo*: illo casu ipse administrator vel praelatus opponere nequit hanc exceptionem. B. STRYK. *cit. l. §. 38.* TREN-TACINQ. *l. c. n. s.* Hoc vero probationem versionis necessariam esse arbitror, maxime ob *c. 1. X. de solut.* vbi dicitur, quod praelatus sui praedecessoris debita *pro ecclesiae necessitate contracta* soluere debeat. Fundamentum obligandi successorem hic collocatur in eo, quod *debitum pro ecclesiae necessitate contractum sit*, id quod *in facto* consistit, et ab allegante probandum est, qui est *creditor*, id quod si in *praelato*, qui liberioem adhuc habet contrahendi potestatem, iuris est, multo magis in *simplici administratore* obtinere debet, vt si vel ipse vel ecclesia ex mutuo antecessoris conueniatur, agenti exceptio obstat.

§. XI. Denique vltimus casus est, si debitum est *versio qua-que proban-* contractum per aliquem ex clero nomine ecclesiae, qui *men administrator* haud est dicendus. Huc referri potest, *da si patro-* si *canonicus* intuitu sui beneficii, si *pastor ruralis* si *patronus*, quis ex clero *nus vel ali-* vt *intuitu ecclesiae* mutuam pecuniam sumit, ex quo nul- *pecuniam* lo modo ecclesia obligatur, quia non cum *ecclesia*, sed cum *mutuam* *certa persona* creditor contraxit, nisi forsan probatum fue- *sumserit.* rit, eam pecuniam in ecclesiae vtilitatem conuersam fuisse, qualis est sensus *c. 1. X. de pos.* obseruante GRANNA-NIET *ad cit. c. 1. n. 3.* Deposuerat enim quis pecuniam apud certum clericum, qui nomine ecclesiae illam susceperat, pecunia fraude depositarii sublata, deponens ecclesiam obligatam esse credebat, quod recte negabat pontifex, addita limitatione, *nisi de versione in vtilitatem ecclesiae constaret*, quo probato, ecclesia, meo quidem iudicio, non actione de-
po-

positi, vt GRANNA NIETO *cit.*, l. n. 4. censet, sed de *in rem verso* tenetur.

§. XII. Atque haec quidem sine dubio obtinent in *mutuo*; ad alios contractus an haec doctrina extendi possit, non satis liquet; Qui hanc quibuscunque contractibus applicandam censent, potissimum se fraudant in *c. 4. X. de fideiussione* hanc exceptionem admitti, multo magis ergo in aliis contractibus, in quibus ecclesia ad suam utilitatem contrahit. Sic comparans rem ecclesiae aiunt, non aliter in tuto versari potest, quam si, obseruatis solemnibus, sollicitus sit, vt pretium in eam necessitatem, ob quam venditio facta est, conuertatur, per *auth. hoc ius porrectum C. de S. S. Eccl. Tverricell. de reb. eccl. non alien. c. 30. n. 22. Gales. ad l. 1. C. de SS. eccl. n. 108.* Alii hoc casu distinguendum esse censent, vtrum alienatio fiat ex causa *voluntaria* an *necessaria*? vt hoc casu tantum emtor sollicitus esse debeat de versione in eius utilitatem, non illo, si forsitan ob solam ecclesiae utilitatem alienatio facta est, *MERLIN. dec. 119. n. 13. BURRAT. dec. 714. n. 1.* Alii prorsus negant, ad alios contractus hanc doctrinam applicari posse, alii aliter. vid. *TRENTACINQUE l. c. n. 9. segg. B. STRYK. in V. M. tit. de reb. cred. §. 25. BERLICH. dec. 302. Dn. LYNEK. in comm. ad ius ciu. tit. de reb. cred. §. 27.* Vt ex his ambiguitatibus me expediam, rursus casus *indubios* a *dubis* distinguo. In casu alienationis, ob *aes alienum*, certo iure constitutum est, sollicitum et curiosum emtorem esse debere, vt pecunia in necessitatem eam, ob quam alienatio facta, vertatur, per *cit. auth. ibi: pretio modis omnibus pro debito dando, aliter enim res emtori non conceditur, et hoc inscribatur ad emtoris securitatem, nihil esse factum in ea re ad damnum diuine domus.* Id sine dubio peculiariter constitutum est, vt alienatio rerum ecclesiasticarum, quantum fieri possit, restringatur, et praecaveatur, Quoad alios contractus, si ipsa ecclesia vel eam repraesentante,

con.

contraxere, nullum dubium est, ecclesiam *simpliciter* obligari salua restitutione. Si *administratores* vel solus *praelatus* contrahunt, v. c. locando, frumentum ecclesiae vendendo emendo etc. ecclesiam ad hanc exceptionem haud esse admittendam, censeo, cum administratorum officio ordinarie insit, vt tales contractus celebrent: in mutuo vel ideo exceptio facta, ne pessimis administratoribus occasio detur, pecuniam fide ecclesiae corradendi, eamque postea dilapidandi, quod maxime in praelatis est meruendum, qui luxuriose viuendo, ecclesiam grauissimo aere alieno facile obruere possent, si pro lubitu *fide ecclesiae* mutuum contrahendi potestatem haberent. Tale periculum ex ceteris contractibus ecclesiae non adeo imminet, qui proinde sub dispositione iuris communis relinquendi, quin quod omne commercium cum administratoribus impediretur, si vbique ecclesia exceptione non factae versionis tuta foret. Quod de *depositi causa* ex c. 1. X. de *pos.* adfertur, ab hoc casu alienum est; neque enim, prout iam monui, depositum ab administratore nomine ecclesiae, sed ab alio clerico erat susceptum, ex quo nullo modo ecclesia obligari potest, nisi *versio* probata sit. Nec causa fideiussionis huc recte trahitur ex c. 4. X. de *fideiuss.* quo religiosis prohibetur. 1) ne absque maioris partis capituli et abbatis sui licentia fideiubeant, 2) ne mutuum accipiant pecuniam vltra summam communi prouidentia constitutam, additurque: *alioquin non tenetur conuentus pro his aliquatenus respondere, nisi forte in vtilitatem domus ipsius manifeste constiterit redundasse.* Non tam casum fideiussionis quam mutuum adducta limitatio tangit, cum vix concipi possit casus, quo *fideiussio*, quae ordinarie grauat et onerat fideiussorem, possit in emolumentum ecclesiae redundare; accedit, quod ex aliis textibus liqueat, fideiussionem clericis esse interdictam, maxime vero *religiosis*, vtpote qui ne quidem liberam amplius voluntatem habent.

F

§. XIII.

*Versionem
probare de-
bet creditor.*

*Adeoque e-
xecutio pro-
cedi nequit.*

§. XIII. Quando ergo exceptio non factae versionis ecclesiae competit, 1) creditor ante omnia eam probare debet per *auth. cit. hoc ius porrectum*, quae probatio quomodo ineunda sit, plenius docuit et illustrat B. S. TRYK. in *V. M. ad tit. de reb. cred. s. 6. seqq.* Hinc (2) exceptio haec impedit, ne ex instrumento gaurentigato contra ecclesiam executiue procedi possit, quia antequam versio probata fuit, chirographum non est liquidum. Et quamuis Dn. BERGER. in *elect. proc. execut. §. 14.* contendat, pupillum ex instrumento a tutore subscripto, executiue conueniri posse, quia pupillus regulariter ex facto tutoris tenetur; de hac sententia tamen dubitandum, quia iuris certissimi est, pupillos ex mutuo a tutore contracto, non aliter teneri, quam versione probata, quae exceptio tamdiu processum executiuum impedit, et recognitionem suspendit, donec creditor versionem probauerit. Atque (3) haec exceptio perpetuo ecclesiae competit, tum quia nullibi reperitur ad certum tempus restricta; tum quia exceptiones regulariter sua natura perpetuae sunt. *l. 5. in f. D. de except. dol. mal. et met.* Neque enim, quod nonnulli contendunt, haec exceptio conferri potest cum *non numeratae pecuniae exceptione*, quae intra terminum biennii est inclusa, cum ecclesia, hac exceptione vtens, non negct pecuniam esse solutam aut numeratam, sed *versionem* eiusdem in rem suam impugnet, quae toto coelo diuersa sunt. TRENTACINQ. *cit. l. n. 15. seqq.* Denique (4) si creditor in probatione versionis deficit, ecclesia absoluitur, regressus ei referuatur contra administratores. *Non. 7. c. 6.*

*An exceptio
non nume-
ratae pecu-
niae ecclesiis
perpetuo
competat.*

§. XIV. Praeterea singulariter (II) ecclesiis indulgent exceptionem non numeratae pecuniae, quae quamuis alias ad biennium restricta sit, ecclesiae tamen perpetuo indulgent. Ita censent MANZIUS in *special. iure comm. voce: ecclesiae fauor n. 32.* et *voce: pia causa n. 27.* et *voce piorum locor. fauor n. 7.* BALDVS, ROMANVS, HOSTIENSIS, ANGELVS, FELINVS, aliique allegati a TRENTACINQ. *l. c. n. 16.* Duo omnino sunt argumenta, quibus hanc sententiam mu-

muniant: primum est, quod minori perpetuo competat haec-
 exceptio *l. f. C. in quib. caus. in integ. rest. non est necess.* cui quo-
 que ecclesia aequiparari debeat, *c. 1. X. de restit. in int.* Alter-
 rum est, quod lege civili haec restitutio inualuerit, quae
 non ligat ecclesiam. Recedit ab hac sententia TRENTA-
 CINO. *l. c.* quod 1) Imperator ex sola aequitate hanc *excepti-*
onem priuilegiatam inuenerit, ergo si ecclesia vult uti isto
 priuilegio, debeat ea uti cum sua causa; 2) quod quando
 lex civilis aliquid inducit, et non reperitur aliud statutum in
 materia spiritali, aut ecclesiastica, attendatur ius civile, a
 quo hoc casu non recessit ius canonicum. Nec hic admit-
 tendam esse censet comparationem *ecclesiae et minoris, quia*
contra ecclesiam, ait, currit praescriptio, et non contra minorem
donec est maiorennis. Rursus tamen non desunt, qui iure ^{An contra}
 canonico contra lapsum biennii remedium introductum es- ^{lapsum bien-}
 se statuunt, scilicet *implorationem officii iudicis*, quod tan- ^{nii officium}
 quam egregium aliquod inuentum laudandum, commen- ^{iudicis com-}
 dandum et notandum esse exclamant, teste TRENTACINO. ^{petat?}
l. c. n. 17. Aiunt; quotiescunque lege civili prohibente non
 potest opponi exceptio, tum datur *officium iudicis*, ecclesi-
 astici scilicet, qui pro *peccato cuiusdam* imploratus generatim
 succurrit. Hoc est illud egregium remedium, quod extol-
 lunt et praedicant, sed quod protestantes imprudenter com-
 mendant. Certe ad Consistoria nostra non datur recursus,
 quia reuera contra principem, legum auctorem, tale refu-
 gium consistorium praeberet, quod ei haud est integrum:
 nec nostra consistoria sunt talia iudicia, in quibus pro sal-
 uanda conscientia, *remediis coactiuis et externis*, more
 pontificiorum, ut mur. Neque *officium iudicis*, quod vocant,
 in foro seculari implorari potest, cum iudex secularis, non
 possit contra leges succurrere, qui *minister non arbiter* le-
 gis est, nec hoc ipsum patroni huius cautelae intendunt,
 qui sub *iudice* ecclesiasticum intelligunt, ergo hanc cautelam
 a foris nostris merito abesse iubemus

*Fundamenta
affirmanti-
um, praedi-
ctam excep-
tionum per-
petuo ecclesiis
competere.*

§. XV. Videamus, an duo illa fundamenta fringant, quae in fauorem ecclesiae excogitata sunt. Posterius merito repudiamus, utpote persuauissimum habentes, in foris nostris leges etiam ciuiles fringere ecclesiam, nisi haec excepta doceatur. Prius alicuius roboris esse videtur; licet enim argumentum a *minoribus* ad *ecclesiam* in viuerfum non probem, admittendum tamen illud in materia *restitutionis in integrum*. Olim currebat haec exceptio contra minores, sed restituebantur in integrum. Hoc correxit IUSTINIANVS in c. l. f. ut ipso iure tuti sint, melius etenim est, ait *intacta eorum iura seruari, quam post vulneratam causam remedium quaerere*. Idem etiam applicandum videtur ad ecclesiam, quae itidem contra lapsum huius biennii in integrum restitui potest, ut minor, quod hoc casu *minoribus* indultum, non potest non quoque ecclesiae tributum esse. Verum haec forsitan ratio diuersitatis allegari posset, quod minor, quamdiu minor sit, semper restitui possit & sic consultius visum fuerit, cursum biennii interim suspendere; at ecclesia non semper restitui potest, sed tantum intra quadriennium, a tempore *laesionis*. Si ergo pecunia ipsi non est numerata, et biennium est lapsum, ab illo tempore laesio emergit, et sic intra quadriennium restitutionem petere deberet, postea autem excluderetur. Accedit, quod respectu *minoris*, haec exceptio non sit *perpetua*, sed tantum intra tempora minorrennitatis quiescat, mox autem currere incipiat, ab eo tempore, quo 26. annorum artigit. Posito igitur, minorem viginti annorum, chirographum alicui dedisse, sed pecuniam non esse numeratam, tantum intra quinquenium suspenditur haec praescriptio, quo finito, currere incipit. Id vero ad ecclesiam applicari nequit, quae statim nunquam mutat, sed restitutio ecclesiae intra quadriennium non denegatur. Sed nouo utitur argumento BRUNNEM. in iur. eccl. Lib. II. c. 15. §. 27. si verso est probanda utique etiam numeratio, nam sine numeratione verso esse nequit. Ad hoc rehero 1) non ubique

*Argumen-
tum ab excep-
tione versio-
nis desum-
tum exami-
natur.*

que versionem esse probandam, quid enim si ecclesia per se contraxerit? hoc casu uti poterit exceptione *non numeratae pecuniae*, sed non *probandae versionis*. 2) si hac exceptione uti potest, non necesse habet, exceptionem *non numeratae pecuniae* opponere, quo ipso sibi admodum praerudicaret. Nam in illa creditor probare debet *versionem*, in hac ipsa ecclesia debetrix docere deberet pecuniam non esse numeratam, cum contrarium ex chirographo adpareat, adeoque onus probandi in eam deolvatur per *l. 25. de prob. l. 13. C. de non num. pec. l. 2. C. si pign. conu. l. 1. C. de condict. ob turp. caus.* Dn. ZOLL. de excep. non num. pec. c. 5. nisi forsan *causa debendi* in chirographo non esset expressa, quo casu demum onus probandi in creditorem deolvitur *l. cit. 25. in f. l. 2. §. 3. de exe. dol. mal.* de quo casu accipi debent *l. 3. et 10. C. de non numer. pec.* quas Dd. alias generaliter ad quemcumque casum, contra rationem iuris, applicant.

§. XVI. Tribuunt porro (II) ecclesiae exceptionem *Arcompetat* *particularis solutionis*, argumento a *libertate* desumpto, in cuius ecclesiae be-
 neficium
 potest *l. 4. s. 6. de stat. liber.* BARBOSA de iur. eccl. lib. II. c. *particularis*
 13. n. 54. Sane si aliud deest argumentum, de veritate sententiae dubito, cum iam aliquoties adstruxerim, argumenta a *solutionis.*
 libertate aliisque favorabilibus causis, satis esse infirma, cum causae privilegatae haud admittant extensionem. Non invidendum est ecclesiae hoc beneficium, sed nec nostrum est nova beneficia ultra legum determinationem, quae hic deficit, inducere. Facilius sine dubio ecclesiae occurri posset, si principis rescriptum id ipsum specialiter ecclesiae tribuat, id quod facile ab eo impetrabitur, contra duriores creditores, iuri suo nimis rigore contra amorem et pietatem insistentes. Sed sine tali rescripto iudicis inferioris non est, in sententionando creditorem ad *particularem solutionem* accipiendam adstringere. Nec enim audiendus BARBOSA quando *l. c.* ait *quod ecclesia, quae contraxit debnum*

pro utilitate et necessitate videatur illud contraxisse pro libertate et redemptione animarum, a manibus diaboli, quoad vivos, et a poenis purgatorii, quoad mortuos, quae ratio sane indigitat, vni-
ce in fauorem clericorum tale debitum contractum praesumi, vtpote quorum fingitur esse, e manibus diaboli animas post mortem redimere.

An contra
ecclesiam
esset condi-
ctio indebiti.

§. XVII. Contra indebitum solutum (IV.) eccle-
siis tribunt exceptionem *non competentis actionis*, nisi soluens
ex tali solutione ad paupertatem reduceretur. BARBOSA
l. c. n. 32. MANZ. in *spec. iur. comm. voce: pia causa n. 13. p.*
275. Fundamenta huius sententiae desumuntur (1) *ex auib.*
similiter C. ad L. Falc. vbi cauetur, ne falcidia detrahatur in
legatis ad pias causas; verum a cessante Falcidia, ad cessan-
tem conditionem indebiti, est argumentum magis lepidum,
quam solidum, (2) *ex s. 7. J. de oblig. quae qs. ex contr. nasc.*
vbi denegatur conditio indebiti in legatis ad pias causas;
verum a) ex textu euidentis est, non absolute conditionem
indebiti denegari sed tunc demum, si heres per *mendacium*
mendacii, extra quod non denegatur repetitio, etiam in le-
gatis ad pias causas. β) Non omne quod in legatis ad pias
causas leges *singulariter* constituere, ad nomina *ecclesiastica*
trahendum, ne peccemus contra l. 14. D. de LL. (3) For-
san argumentum solidius desumi posset *ex praesumpta donatione*,
quae ex *pietatis respectu* nascitur l. 32. s. de *condict. in deb.* Sed
qui soluit, non habet animum donandi, qui in dubio non
praesumitur. Nec talis *pietatis respectus* hic adest, qui in
cit. l. supponitur, quae ibidem *egregiam naturalem* denotat, vn-
de alias leges animum donandi inducunt. l. 34. D. de *neg. gest.*

Habet eccle-
sia debitorix
beneficium,
usurarum
minorum.

§. XVIII. Rectius sine dubio (V.) ei tribuitur bene-
ficium *usurarum leniorum* seu *minutarum*, quando aere alie-
no admodum obruta est. Quodsi enim creditor debitum
vrget, et ex *mobilibus* debitum solui nequit, res immobiles
creditori dari possunt specialiter, pignori, *quarum fructus*
cre-

creditor sibi reputet tam in sortem quam usuras, usque ad quartam centesimae. Ita disposuit IUSTINIANVS in *auth. hoc ius porrectum C. de S. S. eccl.* et in fauorem ecclesiae singulariter usuras ad quadrantes (3. pro cent.) restrinxit, vt eo facilius ex redituum perceptione debita ecclesiastica tolli possint. Pro subleuanda enim inopia debitorum, principi ius competit, non tantum usuras praeteritas, sed etiam futuras, ex iusta causa, minuere, et acerbitatem creditorum ex humanitate temperare. MEVIUS in *disc. leuam. inop. debiti, c. 4. sect. 6. n. 6.* prout factum esse apparet in *R. I. nou. de a. 1654. §. 173. seq.* multo magis ergo ecclesiis depauperatis succurrendum fuit, in quibus maior ratio, quam ceteris debitoribus, occurrit. Vnde et *cit. R. I. §. 174. in f.* ab ordinario usurarum cursu excipiuntur causae piae, saluo tamen arbitrio iudicis, quod explicat et illustrat HANN. in *pec. tr. ad cit. R. §. s. 170. seq. p. 463.*

§. XIX. Quod si creditor bona ecclesiastica sub his conditionibus oblata, accipere nolit, distrahenda sunt, & emtore non reperto (VI) ecclesiae datum est beneficium dationis insolutum, in *cu. auth.* vbi ita: *emtore non inuento res aestimata districte creditori detur insolutum*, sine vlla scilicet noua interueniente solennitate, vtpote, quae iam antea, vbi ad distrahendum publice, proposita erat, interuenerat. Sed beneficium hoc ecclesiae haud est proprium. Aliis iam dudum debitoribus quoque idem communicatum est in *Nou. 4. c. 3.* in eodem casu, vt si emtor rerum immobilium repertus non fuerit, secundum quantitatem debiti detur in solutum, vt tamen creditori salua sit electio, quasnam res in solutum accipere malit, quod confirmatum est in *R. I. de anno 1654. §. 172.* In hoc forsan posset ratio diuersitatis adferri, & quidem ex ratione rerum ecclesiasticarum, quae liberae dispositioni minime ita subsunt. Colligo id ipsum ex processu, quem *cit. auth. hoc ius porrectum*, praescribit iniungitque. Iubet (1) debitum solui ex mobilibus, id si fieri

ne-

*Item benefi-
cium datio-
nis.*

nequit (2) res immobiles specialiter dandae sunt pignori, vt fructus inde creditor percipiat, id vero non potest fieri sine causae cognitione huc vergente, vt inquitur, an debitum vrgens addit? an res sit alienanda? vel oppignoranda? quae sit oppignoranda? Ergo Consistorium decernit, quatenam sit oppignoranda. Si pignori rem talem accipere nolit (3) haetae subiicienda est, et denique (4) emtore non re-
 pecto, creditori in solutum danda. Sed adhuc euidentius restrictior potestas circa electionem rerum alienandarum exprimitur his verbis: *Sit tamen ea res mediocris, inter ceteras, inspecta ipsius quantitate et qualitate et onere.* In hoc ergo privilegium habet ecclesia, quod res in solutum danda non permittatur electioni creditoris, vt in aliis debitoribus alias iuris est, BRUNNEM, lib. 2. iur. eccl. c. 15. §. 30, quod expressius adhuc in Nou. 120. c. 6. §. 2. inf. declaratur, his verbis: *quod autem praebetur in hoc immobilis res, non per electionem creditoris detur, sed secundum aequitatem: aliud quidem fructiferarum, aliud vero possessionum sterilium eiusdem venerabilis domus.*

Item cessio-
 nis benefici-
 um.

§. XX. Denique (VII) tribuunt etiam ecclesiae obaeratae beneficium *cessio*nis et *competentiae*, si ad concursum prouocare malit, id quod facere potest. BRUNNEM. de concurs. cred. c. 1. §. 5. ibique B. STRYCK. in notis voce *ecclesia*. Quod bonis cedere possit, non adeo dubium habere videtur, quamuis enim contra squalorem carceris hoc beneficium non indigeat, *liberanda tamen a molestis creditorum*, vt ait B. STRYCK l. c. Imo hoc quoque conuenit iustitiae, quam ecclesia imprimis ob oculos habere debet, ne alias, qui praerogatiuam quandam in solutione habent, cessioe non facta, postponentur. Moto itaque concursu, bona ecclesiastica haetae subiicienda sunt, decreto interueniente, aliisque solennibus adhibitis, de quibus Interpretes plenius agunt, ad tit. X. de reb. eccl. non alien. Speciatim vero hanc materiam excutunt TYRRICELLIUS et REDOANVS. Generatim

h

hi inter causas *iustae alienationis* referunt *aes alienum*, quae eo magis necessaria est, si praeterca concursus motus fuerit, quamuis etiam in hac alienatione solennia non sint negligenda, obseruante B. STRYCKIO ad BRUNNEM. *rr. de conc. cred. l. c.* de quibus tamen hic agendi non est locus. In quem finem autem ecclesia, tanquam quaedam vniuersitas, indigeat *beneficio competentiae*, non adeo liquet. Si dicis, clericis esse necessaria vitae alimenta relinquenda, facile in suspicionem deduci possumus, nos quoque *ecclesiam* constituere in clericis. Vnde res hoc modo temperari potest. Aut fundationes sunt destructae v. c. monasteria, aliaue fodalitia, quo casu non superfluit, quibus de necessariis vitae prospiciendum est, sed bona simpliciter creditoribus sunt cedenda; aut verò ecclesiae adhuc saluae sunt, & functiones ecclesiasticae necessariae, quo casu aequum piusque est, vt reditus necessarij relinquuntur ministris ecclesiae, si aliunde eis prospici nequit, veluti si parochiani quoque depauperati sunt. Nec enim ferendum admittendumque, vt ecclesia prorsus destruat, quo creditoribus satisfiat, id quod non tam ex beneficio *competentiae* fieri credendum est, sed potius ideo, ne ecclesia destruat, reipublicae maxime necessaria, cui priuata commoda cedere debent; nisi forsitan ecclesia, die *Gemeinde*/alii commode vniri possit, tunc enim cessat omnis ratio, ob quam creditoribus satisfactio denegari debeat, etiam de iis bonis, quae ad sustentationem pastorum destinata sunt, de quo consistorio arbitrium relinquendum. Nam inter *iustas vnionis causas* etiam referunt, si ecclesia debitis & oneribus intolerabilibus grauatur, propter quae etiam beneficia supprimi queunt. TURRECELLIUS *de vnion. benef. c. 8. n. 6.* Dn. SCHLEVOGT *de vnion. eccl. p. 26. seq.* Ex quo patet minime *beneficium competentiae* hic allegari posse, sed aliunde hanc rem aestimandam esse.

s. XXI. Quemadmodum itaque ecclesia debitorum *va* An valeat
riis munita est priuilegijs, contra creditores intuitu impri- contra eccle-
mis *siam debitori-*

G

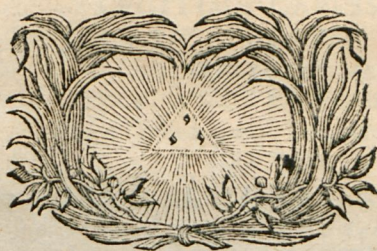
cem pactum de ingrediendo. mis rerum ecclesiasticarum, quae sedula cura conseruandae sunt, ita pacta, quae creditores in bonorum grauamen adicere solent chirographis, intuitu ecclesiae reprobant, quorsum referunt pactum de ingrediendo. l. 3. C. de pign. Hoc contra ecclesiam debtricem non valere aiunt, propter rerum ecclesiasticarum fauorem, ac tuitionem, quae Deo sunt consecratae, et ad ius sacerdotum vel Dei spectant c. 3. c. 12. q. 2. MANZIVS in spec. iur. com. voc. ecclesiae fauor. n. 71. Ratio adducta magni momenti esse videtur, interim a superstitione haud est aliena. Proinde rem aliunde aestimamus. Omne pactum de ingrediendo regulariter praesupponit *hypothecam specialem vel generalem*. Generalis quidem in bona ecclesiastica constitui potest, sed non pignus, nec quod iuri pignoris simile est, quale reuera est *pactum de ingrediendo*, quippe quod tribuit facultatem, ut statim auctoritate iudicis possessionem adipisci queamus. Cum ergo ad alienationem, vel quod alienationis simile est, tendat, de iure aliter subsistere nequit, quam si praecua causae cognitione & decreto magistratus hypotheca specialis cum hoc pacto creditori sit tributa, quo casu iuxta analogiam iuris demum effectum suum haberet.

An ecclesia heres, neglecto inuentario, teneatur ultra vires hereditarios,

§. XXII. Denique ecclesiae, quatenus heres est, circa nomina, in hereditate reperta, iura singularia adsignant. Heredes cum de functo habetur pro vna eademque persona, et ad omne aes alienum tenetur, si vel maxime vires patrimonii transcenderit, si absque beneficio inventarii hereditatem adeat. l. f. C. de iur. delib. N. 1. c. 2. §. 5. I. de hered. qual. et diff. LAVTERBACH, de inuentar. hered. s. 23. Ecclesiam heredem ab hac regula excipiunt, quam, etiam si beneficio inventarii vsa haud fuerit, ultra vires hereditatis, non teneri asserunt. TVSCH. lit. H. concl. 58. n. 24. ex hac forsan ratione, quod milites hoc iure singulari gaudeant iuxta l. f. C. de iure deliber. in f. quorum iura ecclesiae quoque communicata esse arbitrantur, secundum sententiam BARROSAE lib. II. iur. eccl. cap. 13. n. 3. seq. Hoc tamen ar-

argumentandi genus illicitum esse, saepius iam dixi; non est nostrum priuilegia ultra tenorem iuris extendere, praesertim cum ne quidem priuilegium hoc, quod militibus *in cit. l. f. tributum*, non omni contradictione vacet, ob *Nov. 1. c. 4. in f.* ubi lex communis *de beneficio inuentarii* ad omnem personam, etiam *militarem* et *sacerdotalem*, est extensa. Interim tamen alia ratione iura ecclesiae salua et intacta praestari possunt. Nam 1) in plerisque locis inuentarii vicem subit *specificatio iurata*, habetque effectum inuentarii, sub qua ecclesia quoque possit esse tuta, vel si de praxi vniuersali huius dogmatis dubitatur, non tamen 2) omisso beneficii praeiudicat ecclesiae, quae si hereditas non soluendo reperiatur, facile impetrari potest restitutionem in integrum contra aditam hereditatem, quia sic de laesione manifestissime constaret. Plura adhuc a Dd. adferuntur vel potius finguntur iura singularia, quae examinare et recolligere nolo, cum secundum asserta fundamenta facile diiudicari possint.

FINIS

arguuntur. Item si quis in ecclesia...
nonnulli quibusdam...
curia non omni...
in quibus locis...
liberum et...
debetur...
etiam non...
ratione...
in quibus...
liberum et...
debetur...
etiam non...
ratione...

FINIS

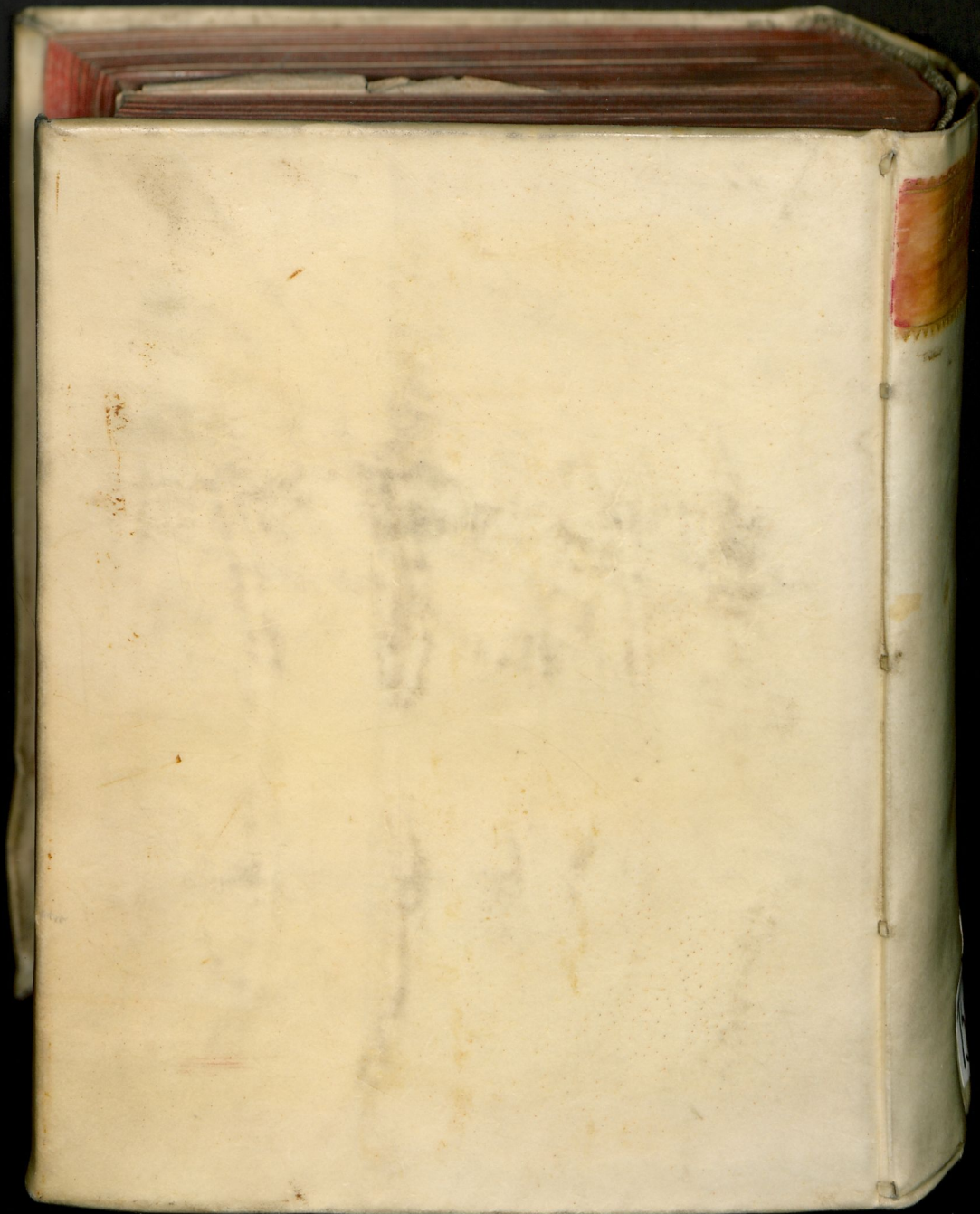

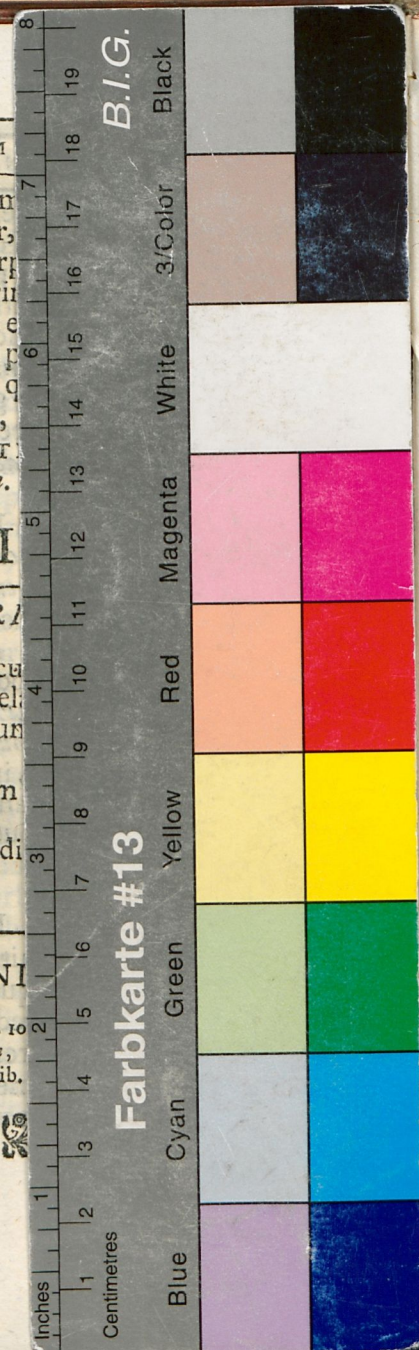
AB 153 582
11/31)

X2368357

1017

12

12

Q. D. B. V.
DISPVATIO IVRIDICA
DE

NOMINIBVS EC- CLESIASTICIS

Don
Activ- und Passiv- Kirchen-Schulden

QUAM
RECTORE MAGNIFICENTISSMO,
SERENISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO,

DOMINO CAROLO

PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENB.
RELIQUA

IN REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE,

DN. JVSTO HENN. BÖHNERO,
JCTO, COM. PAL. CAES. REG. MAIEST. CON-
SILIARIO AVLICO, PROFESSORE IVRIS
ORDINARIO h. t. DEC.

IN AVDITORIO MAIORI

Die OCTOBR. A. M. DCCXVI.

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

CHRISTIANVS NICOLAVS Schellert
SCHWARTZBURG.

HALAE MAGDEBURGICAE,
TYPIS JOHANN. CHRISTIANI ZAHNII,
Acad. & Senat. Hallensis Typogr.

XII.